

TOVERBERG

14

JAARGANG 4 / 3 HERFST 2009

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

VZW

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

0498/73.58.73

hetbeleefdegenot@scarlet.be

BTW BE 0893.747.805

Rek. 001-4851739-69

www.hetbeleefdegenot.be

Colofon

Redactie : Roland Ranson, Bart Mađou

Werkten ook mee: Els Durnez Chris Rachel Spatz, Staf de Wilde, Rika Van Dycke

Kaft: Rika Van Dycke

Vormgeving: Bart Mađou

Foto's: Chris Rachel Spatz, Jef Byttebier, Bart Mađou

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin van elk jaargetijde.

Een abonnement nemen kan door lid te worden van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits bronvermelding.

ISSN 2030-1340

"Ieder mens die genoeg schept in het voltooien van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"

Henry Van de Velde

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Dichter bij ons: Cathy Van Gorp	4
Fragment uit "Ik was gestoord"	17
Lieder ohne Worte : D.G. Rossetti	19
Fragment op zich: Roland Barthes	20
Ici Paris: Victor Hugo (2)	22
De laatste dans van Karel de Stoute	24
Zelfstandig tot het einde, notities bij Fromm en Freud	25
Beleefd	28
In de helft van het leven	30
Site seeing: vlabin-vbc	31
Te beleven	32
Mijn favoriete boek:	36
Leesgroep	37

Woord vooraf

Het zijn geen appels meer
het zijn geen peren meer
geen noten op de wallen,
het zijn de moegeleefde blaren
van de povere perelaren
die van de bomen vallen...

(Uit "Door het oog van een naald" van Peter Huff)

Beste lezer,

Als u dit nummer van Toverberg in handen houdt, is het herfst. Niet alleen meteorologisch, maar echt herfst, astronomisch dus. De natuur bereidt zich voor op een explosief naspel dat wel eens zou kunnen gepaard gaan met een gevoel van melancholie, iets wat wij doorgaans "de blues" noemen. Na een zomer vol licht en boeken is onze honger naar tastbare cultuur aangescherpt. Als u nu zult merken, beste lezer, wat er u allemaal te wachten staat, en dat alleen al van HBG-kant, dan zijn wij ervan overtuigd dat uw gevoel van herfstblues toch wel wat verzacht zal worden. Spoedt u zich dus snel naar de rubriek Te Belevén.

Blues en psychotherapie. Beide begrippen hebben zeker raakvlakken. Als het "blauw" wat te donker wordt en naar "black" evolueert zou de psychotherapie hiervoor wel eens een uitkomst kunnen bieden. Dat daarbij circulair "kijken" naar de mens – in plaats van lineair – van het allerhoogste belang is, leest u in het uitgebreide interview met psychotherapeute en auteur Cathy Van Gorp.

Dat samenleven met een kunstenaar wel eens aanleiding zou kunnen geven tot een nogal donkerblauw gevoel, daarover wist Juliette Drouet alles. Dat zij aan die Victor Hugoblues bijna ten onder ging leest u in de vertrouwde rubriek Ici Paris van Chris Rachel Spatz.

Ook Staf de Wilde blijft met zijn essay "Zelfstandig tot het einde, notities bij Fromm en Freud" in psychologisch vaarwater. Bij hem leest u wat blues, wetenschap, psychoanalyse en ethiek met elkaar te maken hebben. Heeft de mens hier nu werkelijk het besef van het leven als een kunst verloren?

Dat het beeld als Ding an sich aanleiding kan geven tot de blues, zelfs tot verwonding, daarvan zult u met verwondering kennisnemen in Fragment op zich, waarin wij het deze keer hebben over de Franse literatuurtheoreticus en filosoof Roland Barthes.

Een rubriek The lady sings the blues hebben wij helaas niet, een gentleman, met name Friedrich Hölderlin, in een puike vertaling van Bart Madou, neemt echter in dit nummer de honneurs waar. En de Lieder ohne Worte – kan het "blueser", beste lezer? – een inleiding op D.G. Rossetti door Bart Madou baadt in dezelfde sfeer.

Boven dit alles echter verheft zich Karel de Stoute majestatisch en onaantastbaar, of toch net niet..., in het gedicht van Bart Madou.

Verder kunt u zich nog laven aan de vaste rubrieken Site seeing, Het favoriete boek waar Rika Van Dycke het bluesgevoelen kracht bijzet met de roman De Engelenmaker van Stefan Brijns, en De leesgroep.

Mocht het u, beste lezer, ondanks alles toch nog te erg worden, dan heb ik voor u slechts één (psycho)therapeutische raad, samen met de Bobby-"blue"-band: Turn on your love light!

Roland Ranson

Dichter bij ons: Cathy Van Gorp

Inghelburch is een centrum voor psychische revalidatie in Brugge waar men mensen met psychische problemen opnieuw greep op hun leven tracht te geven. Eén van de medewerkers van Inghelburch is Cathy Van Gorp. Cathy woont in Zedelgem en schreef: "Ik was gestoord", een lezenswaardig boek over haar ervaringen. Stof genoeg om haar op een hete augustusdag te interviewen.

Cathy, je bent klinisch psychologe en psychotherapeute, een mondvol, maar toch een woordcombinatie die vaak probleemloos over de tong rolt. Leg eens uit: therapeute, psychologe, klinisch... Wat houdt dat in?

Klinisch psycholoog is een beschermde titel sinds 1993. Een psycholoog is hij of zij die vijf jaar psychologie gestudeerd heeft aan de universiteit. Dat is de relatieve garantie die je krijgt als je die titel bij iemand ziet staan. Ik heb mijn studies psychologie in Leuven gedaan. Klinische psychologie is een specialisatie tijdens de laatste drie jaren. Bij mij was dat nog licentiaat, nu heet dit master zeker?

Zijn er dan zoveel soorten psychologie?

Er zijn verschillende afstudeerrichtingen. Je hebt schoolpsychologie, wat ondertussen voor zover ik weet is afgeschaft. Dat waren de vroegere PMS-psychologen. Er is arbeidspsychologie, dat zijn de psychologen die in de bedrijfswereld terecht komen, personeelschefs en dergelijke. En dan is er nog experimentele psychologie, dat zijn degenen die onderzoek blijven doen. De klinisch psychologen tenslotte komen normaal gezien in de hulpverlening terecht. Op hogeschoolniveau kan je toegepaste psychologie studeren, vroeger heette dat assistent in de psychologie. Psychotherapeut ben je na een postacademische opleiding. Ook binnen de psychotherapie heb je verschillende richtingen. Ik volgde systeemtherapie. Het is geen voltijdse opleiding. Bij mij was het nog drie jaar, intussen is dit vier jaar geworden. Ik heb mijn therapieopleiding in de Interactie-Academie in Antwerpen gevolgd, een opleidings- en therapeutisch centrum dat zowel in Vlaanderen als in Nederland hoog aangeschreven staat. Het eerste jaar is een dag in de week, het 2de jaar een 2-tal dagen per maand, het laatste jaar was voor mij toen 1 dag in de maand. Een vrij intensief engagement om dit met je werk gecombineerd te krijgen. Er komt veel lees- en studiewerk bij kijken. 't Laatste jaar moet je ook een eindwerk schrijven én verdedigen. Jammer genoeg is psychotherapeut nog geen beschermde titel.

Iedereen mag dus met deze titel pronken?

Ja, en dat is heel jammer, je weet nooit wie je voor je hebt. Iedereen kan zich achter zo'n titel verschuilen. Hoelang zijn de opeenvolgende regeringen daar al over aan het discussiëren, al de derde legislatuur zeker? Het zou op veel vlakken beter zijn als dat een beschermde titel mocht worden. Er zouden zo bv. ook duidelijke afspraken kunnen worden gemaakt met instanties als het RIZIV. Een psychotherapeut of psycholoog kan geen briefje voor het ziekenfonds schrijven zoals een arts, dus betaal je nog altijd de volle pot voor een gesprek met een

niet-arts. Je hebt ook zoveel verschillende opleidingscentra, er zijn geen officieel erkende criteria, hoewel die toch zijn vastgesteld. Maar de wet is nooit aangenomen.

En wat is het verschil dan juist tussen klinisch psychologe en psychotherapeute?

De overeenkomst ligt hem in datgene waar ze mee bezig zijn, waar ze zich op richten: de menselijke psyche, het menselijk gedrag, de menselijke interacties. Toch is er volgens mij een belangrijk verschil. Een psycholoog stelt a.h.w. vast, een psychotherapeut probeert er mee aan de slag te gaan. Niet elke klinisch psycholoog is psychotherapeut of doet aan therapie. Je hebt ook veel psychologen die terecht komen op een neuropsychologische afdeling en dus eerder aan onderzoek of testing doen. Anderzijds is elke therapeut ook geen psycholoog.

Een therapeut, dat is dan een gesprekstherapeut...

Juist. Om nog even verder te gaan op het verschil tussen psychotherapeut en psycholoog: psychologie is een academische opleiding. Het moet dus allemaal wetenschappelijk verantwoord zijn. In de opleiding maak je uiteraard kennis met de verschillende psychotherapeutische stromingen. Gesprekstherapeut ben je echter niet na een opleiding psychologie. In Leuven bv. hebben wij slechts een minimum aan leertherapie gehad. Ik heb drie therapieweekends gevolgd tijdens mijn tweede licentie en dat was het dan. Je echt bekwamen in gesprekstechnieken doe je tijdens een universitaire opleiding niet. Veel hangt dan af van je stage in het laatste jaar. Heb je daar het geluk in een psychotherapeutische setting terecht te komen, dan leer je wel heel wat bij op gesprekstherapeutisch vlak. Indien niet, en dat was bij mij jammer genoeg zo, dan moet je het stellen met de paar practica die je in het 4de jaar psychologie hebt. Een postacademische vorming en intervisie met collega's is dus voor elke goede gesprekstherapeut een must.

Laten we verder gaan met de therapeute Cathy Van Gorp. Waar komt die interesse vandaan, wat heeft je bewogen om voor dit beroep te kiezen? Of is het een roeping?

Dat vind ik altijd zo'n moeilijke vraag. Hoe kom je bij een dergelijke keuze als je achttien jaar bent? Je keuze is natuurlijk wel altijd op iets gebaseerd. Ik had Latijn-Wetenschappen gevolgd, universitaire studies lagen dus voor de hand. Iets in de sociale richting, dat zat er ook al in van toen. Waarom? Tja, dat naïeve en wel bekende ideaalbeeld van mensen willen helpen zeker. Nu het zat ook wel een beetje in mijn levensgeschiedenis. Als ik mijn familiegeschiedenis bekijk dan zijn mij heel wat zorgende vrouwen voorgegaan. Mijn zus en ik zijn dan zo slim geweest om er ons beroep van te maken, zodat wij er geld mee verdienen. Mijn zus is verpleegkundige op spoed en intensieve. Zorgen voor, er zijn voor de lijdende mens is ons toch wel min of meer ingelepeld. Het hing als het ware in de lucht rond ons, denk ik. Is dat dan een roeping? Tja, misschien is elk beroep dat je graag doet toch een beetje een roeping. Voor mij is een roeping iets dat je met hart en ziel doet, wat bij je manier van zijn past en waar je dus jezelf in terugvindt, waardoor je als mens kan groeien. Een job waar je dus niet met je hoofd alleen in staat. Als je in een hulpverlenend beroep enkel je hoofd zou gebruiken, dan zou je dat trouwens niet volhouden.

Ben je na je studies onmiddellijk in de therapiebranche gestapt?

Ja, bijna toch. Ik heb eerst nog wat 'moeten' les geven, een half jaartje in een middelbare school in het Brusselse. Niet echt mijn ding, maar achteraf bekeken wel een erg verrijkende ervaring. Qua creativiteit en flexibiliteit kan zo'n job immers tellen. Je moet de meest uiteenlopende vakken geven, van public relations over media tot ontwikkelingspsychologie en dan aan een bende jonge gasten die toen niet veel jonger waren dan ikzelf, in een toch wel broeierige context van de Brusselse binnenstad. Waardevolle ervaring dus!

En dan dat voorvoegsel psycho. Je hebt klinische psychologie gestudeerd aan de K.U.L. Dat klinkt theoretischer dan therapeute. Een noodzakelijke voorwaarde voor je therapeutische bezigheden?

Dat is ook één van die discussies: mag iemand, die geen psycholoog of psychiater is, een psychotherapieopleiding volgen? Men is in het parlement o.a. op die discussie vastgelopen, want maatschappelijk assistenten met een psychotherapeutische opleiding zouden zich 'maar' counselor mogen noemen. Ik heb bijvoorbeeld een diensthoofd die én maatschappelijk assistent én een bijzonder goede psychotherapeut is. Ik denk dus niet dat dit een voorwaarde hoeft te zijn, wat niet wil zeggen dat de opleiding psychologie geen rijke basis biedt. Uiteindelijk ontvang je daar toch een hoop kennis om vanuit verschillende invalshoeken naar menselijk gedrag te kijken. Zo sta je inderdaad wat sterker in je schoenen om met mensen van verschillende disciplines van gedachten te wisselen en zo goed mogelijk samen te werken. Ik ondervind het wel als een belangrijke basis hoor, maar geen noodzakelijke denk ik. Het noodzakelijkste is dat je vooral als mens een open blik hebt, en daarvoor is een breed kennisdraagvlak niet slecht. Maar meer onontbeerlijk lijkt mij dat je zelf geleefd hebt en er niet vies van bent zelf in de spiegel te kijken. Leven leer je uiteraard tijdens 5 jaar Leuven ook wel wat, hoor! En zo komen we weer bij de opleiding psychotherapie waar je zeer duidelijke kapstokken meekrijgt om met mensen aan de slag te gaan in hun zoektocht terug op de rails te geraken. Welk mensbeeld je het best ligt, kan je in je studies psychologie al wat uitfilteren door de theoretische vakken die ten grondslag liggen aan elke psychotherapeutische stroming.

Je hebt een boek geschreven: "Ik was gestoord". Op deze wat cryptische titel komen we dadelijk terug. Dat betekent dus dat je veel nagedacht hebt over wat je meegemaakt hebt als psychotherapeute. Waarom dit boek?

Het allereerste vertrekpunt was de vraag van mijn directeur om iets te schrijven in het kader van het 20-jarig bestaan van Inghelburch vorig jaar. Hij wou dat er eindelijk eens iets van onze jarenlange expertise op papier kwam. En er was in Nederland al een tijdje een hype op handen over ervaringsdeskundigheid en mensen zelf aan het woord laten en verhalen laten schrijven. Ik had al een paar artikels geschreven voor het vaktijdschrift van de Interactie-academie. Een visie duidelijk omljnd krijgen was me dus niet vreemd. Plus ik wou al langer iets doen om een stukje tegengewicht te bieden aan wat ik zelf ervaar wat cliënten vaak overkomt, waar ze tegen botsen. De taboes waar volgens mij in al die jaren nog niet veel aan veranderd is, en ook waar ik zelf tegenaan botste. De lineaire trends, niet alleen in de grote maatschappij, maar ook in de minimaatschappij van de geestelijke gezondheidszorg: het moet snel gaan, alles moet registreerbaar zijn, diagnoses moeten vlug gesteld worden. Daar heb je dan maar vijf of tien sessies voor. Uiteraard kunnen instanties als het RI-ZIV niet anders dan grenzen vastleggen. 't Gaat immers over centen, nietwaar? Maar die volgens mij

arbitraire afbakening druist volledig in tegen datgene waar we in het veld mee bezig zijn en dat zijn de mensen. Mensen en hun problemen kunnen niet zomaar in vakjes gestopt worden. Dat werkt niet. Dat werkt volgens mij zelfs het taboe in de hand. Ik vond het dan ook zeer fijn toen mijn directeur mij vroeg om er mijn schouders onder te zetten, omdat het paste bij mijn eigen proces dat ik gedurende tien jaar doorlopen had. Dat was eigenlijk mijn grootste bedoeling: tegengewicht bieden aan zowel de enge visie waar ik tegen bots bij veel mensen in de hulpverlening, maar vooral ook in onze grote maatschappij. In het begin vroeg ik mij wel luidop af: voor welk publiek moet ik nu gaan schrijven? Want voor zo'n verscheidenheid aan lezers schrijven is quasi onmogelijk, en uiteindelijk heb ik mij meer gefocust op de man in de straat, omdat dit mij ook het meest logisch leek als je een steentje wil verleggen.

In zijn nawoord bij je boek heeft professor Peter Rober het over – ik citeer - :“De theorieën over de psychiatrie en psychotherapie klinken als poëzie, terwijl de praktijk veel prozaischer is”. Einde citaat. Nou, ik zou proza bij de theorie verwachten en poëzie bij de praktijk. Hoe zie jij dat?

Ik denk dat Peter Rober het bedoeld heeft, zoals jij het nu eigenlijk omdraait. Het is een mooi voorbeeld van hoe betekenis nooit vastligt. Ik vermoed dat jij bedoelt: poëzie dat is hard werken... Zoals ik het begrepen heb, is de theorie die je meekrijgt eerder droge, didactische kost en dan klopt jouw omkering dus wel Uiteindelijk moet alles in het wetenschappelijke kader passen en laten we eerlijk zijn, het gaat om menswetenschappen... dat zijn geen exacte wetenschappen, maar men probeert dat er wel meer en meer van te maken, vrees ik. Dat werkt dus niet.

Het evolueert nu allemaal biologisch zeker, naar een exacte wetenschap...

... terwijl je de mens hebt en zijn verhaal. Dat zijn allesbehalve vaste wetmatigheden, maar zoiets probeert men tijdens de opleiding wel mee te geven hoor. Maar als je eenmaal in het bad van de praktijk geworpen wordt, dan ontdek je zoveel verschillende verhaallijnen, dat je in die zin van proza zou kunnen spreken. Allemaal verhalen en geen enkel verhaal dat beter of slechter is. Als psychotherapeut ga je op zoek vanuit de 'zwakke' en van problemen doordrongen verhaallijnen naar de 'sterke', 'dikke', voor de identiteit versterkende verhaallijnen. En die zitten er, heus, zelfs al denkt de overkant dat het hopeloos is. Als je de mensen slechts in vakjes tracht te stoppen, maak je alles 'dun' en weinig bemoedigend, je kunt nog weinig kanten op. Enkel nog reguleren en dan zijn we al snel bij medicatie, en dat is weinig identiteitsversterkend als je 't mij vraagt. Niet dat medicatie zinloos is, verre van. Maar zoals je niet opnieuw zelfstandig leert lopen als je je been hebt gebroken door de krukken zelf, leer je ook niet psychisch terug op je benen staan met alleen maar chemische ondersteuning.'t Kan uiteraard wel helpen.

En dan de titel: Ik 'was' gestoord. Was?

Ja, ik was gestoord. Voor mij heeft dat twee betekenissen. Ten eerste, ikzelf was gestoord, in de zin: ik was geïrriteerd, we hebben het er daarnet al over gehad. Maar ook de andere betekenis: zot, gek, abnormaal, getikt, niet alle vijf op een rij... En waarom die 'was'? In mijn visie is gestoord zijn geen eigenschap, je bent niet gestoord, je kan je gestoord gedragen, maar niemand 'is' gestoord.

'Was' is verleden tijd: dus je kunt ook weer ongestoord worden nadat je gestoord was? Je kunt m.a.w. genezen, al is dat ook weer zo'n beladen woord.

Ik wil zelfs niet eens spreken in termen van ziekte en gezondheid als het gaat over psychopathologie. Psychische stoornissen zijn in oorsprong beschrijvend bedoeld. Hen als ziekte benoemen is een illusie. Je haalt zo het belangrijkste element weg en dat is de context. Wat niet wil zeggen dat het lijden verbonden met psychisch onderuitgaan niet even zwaar is als het lijden dat met een fysieke aandoening gepaard gaat.

Het is wel zo dat ik voor mijn boek mensen heb genomen die al konden terugblikken op hun situatie uit het verleden, wat niet wil zeggen dat hun verhalen vol rozengeur en maneschijn zitten. Ja, in die zin ook wel 'was', omwille van dat terugblikken op een moeilijkere periode in hun leven. Er is wel één iemand bij die tijdens het schrijven opgenomen was – en nog is trouwens. Maar ook hij kon toch wel terugblikken op een hele periode waarin hij vond dat hij veel gestoord 'bezig' was. Het is ook een beetje op basis van die visie dat we met die tien woorden hebben gewerkt¹, om tegengewicht te bieden aan het vastpinnen van iemand op zijn of haar diagnose. Maar dat is dus een heel eigenaardige beweging, er zijn beslist collega's die mij zot verklaren omdat ik zo te werk ben gegaan. Vertrekken vanuit een diagnose is erg ver-

¹ De geïnterviewden kregen o.m. als opdracht vooraf: schrijf tien woorden op, dingen, mensen, eigenschappen die bij u passen.

engend en eigenlijk nietszeggend. Het is zoals ik zei slechts een beschrijving van iemands gedrag, niks meer niks minder. Toch komen ook cliënten zelf soms al met een diagnose binnen. Zo van: "Ik ben borderline." Als therapeut kan ik met zo'n uitspraak weinig of niks. Het houdt zelfs het gevaar in om in cirkelredeneringen te vervallen. Elk gedrag of uitspraak nadien wordt dan ingepast in de diagnose. Elk eigen aandeel, elk echt menselijk voelen wordt a.h.w. uitgeschakeld. Iemand wordt in feite zijn of haar diagnose.

Het leuke in het boek is dat er niemand zijn diagnose in die 10 woorden heeft opgenomen. Enkel Ben verwijst naar zijn drugsverleden, maar dan niet als diagnose maar bewust van de impact die deze verslaving op hem en zijn omgeving heeft gehad, dus hoe dit hem en zijn leven gekleurd heeft.

En de ondertitel, die als je 't mij vraagt, boekdelen spreekt: Zei men... dacht ik....

Dat verwijst voor een stuk naar het taboe, naar de manier waarop mensen kijken naar iemand die in therapie gaat... Je hebt immers een ander nodig om je een etiket op te kleven, die aangeeft dat je afwijkt. Die ander dat kan een concrete andere zijn, maar dat kan ook het sociaal perspectief, het normenstelsel zijn. Kijk maar naar het heilig boekje van de psychiaters, de DSM IV, waar de diagnoses in staan. Dat is nu al versie IV R zeker? Door de jaren heen is dat zo veranderd en dat zegt ook veel over hoe onze maatschappij evolueert. In de eerste versie stond homoseksualiteit nog vermeld als een afwijking van het normale.

Is dat er geen illustratie van dat het taboe aan het afbrokkelen is?

Ik weet niet of het afbrokkelt, het verschuift eerder heb ik de indruk. Want ik hoor nog altijd dezelfde verhalen. Ook op TV wordt er veel over gepraat en reportages gemaakt van mensen met één of andere diagnose. De meest tot de verbeelding sprekende eerst zoals bv. verslaving of anorexia. Maar het is allemaal vanuit die zeer lineaire visie, het draagt mijns inziens niks bij tot het beter begrijpen van die mensen. Het scheidt meer afstand. Het spiegelt één waarheid voor terwijl die er niet is volgens mij. Dat psychisch onderuit gaan mensen afschrikt is uiteraard begrijpelijk, want wie wil er nu onderuit gaan? Niemand natuurlijk. Uiteraard zeg ik hiermee niet dat elk gedrag goed of juist is, dat we normen moeten in twijfel trekken. Juist niet, we moeten ons er zeer bewust van zijn. Cultuur kleurt immers onze binnenkant. Zo zijn er de laatste jaren bv. meer persoonlijkheidsstoornissen. Dat zegt ook iets over onze veranderende maatschappij. Wat ethisch buiten de norm valt is gelukkig bij wet vastgelegd. Door het verschil tussen normaal en abnormaal uit te dagen doe ik uiteraard geen uitspraken over het effect dat mensen op elkaar kunnen hebben, positief en ook heel negatief. Ik kan dit nog het best illustreren aan de hand van de titel van de gerenommeerde Vlaamse psychoanalyst prof. Verhaeghe. Hij schreef een zeer interessant boek met als titel "Over normaliteit en andere afwijkingen". We hebben allemaal onze eigen 'neurose' dus!

Hoe merk je dan bij je eigen cliënten dat dit taboe nog steeds sterk aanwezig is?

In therapie gaan betekent vaak ook een tijd geheel of gedeeltelijk uit het maatschappelijk leven stappen. Niet werken is 'not done' in onze hedendaagse maatschappij. Zelfs voor vrouwen is het niet meer vanzelfsprekend om zonder aan de buitenkant zichtbare reden voor langere tijd uit het werkveld te stappen. Werk is een erg identiteitsbepalende factor in onze westerse maatschappij. Het zegt wie je bent en wat je waard bent. Het geeft je uiteraard ook een inkomen en dus weer andere mogelijkheden om je opgemerkt te weten in deze snel draaiende maatschappij van vandaag. Er zijn heel wat revalidanten die maar tegen heel weinig mensen vertellen dat ze in therapie zijn. Velen zeggen dat ze een opleiding volgen of zo, wat maatschappelijk dus beter past! Je hoort ook vaak van hen dat heel wat mensen afstand nemen op het moment dat hun wereld in elkaar stort. Isolement is een grote boosdoener zowel als 'oorzaak' maar ook als effect van psychisch onderuit gaan. En net die afstand heb ik met mijn boek trachten te doorbreken. Zelfs heel letterlijk door een aantal heel bewuste stijlkeuzes. Ik ging met de mensen effectief op stap bv. en doe zo wat velen, ook hulpverleners vreemd vinden, nl. normale dingen doen met hen en dus dicht gaan staan bij degenen die als gestoord en abnormaal gezien worden. Het zijn echt geen aliens, weet je! Ik probeer vooral in deze

ontmoeting tussen mij en de ander te tonen dat onze verschillen veel subtieler en ingewikkelder zijn dan dat grote verschil normaal-abnormaal. Ook met die 10 woorden deden we dat al. En dan lieten we de deelnemers nog zondagse foto's nemen. Ook ik nam de mijne. Zo komt dat menselijke aspect waar we allemaal wat van hebben heel simpel en krachtig naar voor: we eten, we wassen af, we doen iets wat we leuk vinden...

De verhalen in je boek zijn verhalen over mensen, gewone mensen, mensen die we honderd maal per dag voorbijlopen, die we in de winkel tegenkomen, op straat, in de bus... alleen zijn zij in een zwart gat getuimd en er weer uit gekropen. Definitief of blijft het een wankel evenwicht?

Het opzet van Inghelburch is mensen een steviger identiteit geven, zo staat het ook in onze folder. Identiteit in de zin dat je opnieuw gewaardeerd en gezien wordt door de mensen rond jou met je kwaliteiten én met je mindere kanten. Geraken mensen weer in dat evenwicht? Tja, sommigen wel, anderen niet. Maar ik zou mijn baan niet meer kunnen blijven doen als ik niet geloof dat het zin heeft. Je moet ook realistisch blijven natuurlijk. De aanpak in Inghelburch duurt een jaar, anderhalf jaar maximum, en dat is soms veel te weinig. Soms is het voor mensen slechts een aanloop om in een werksituatie te stappen of om hun gezinsleven opnieuw op te nemen, terwijl ze verder nog jaren op gesprekstherapie gaan. Inghelburch is een tijdelijk engagement. Een gesubsidieerd centrum dat voor een korte periode geld en een mandaat krijgt om met mensen op weg te gaan naar een min of meer concreet doel: terug in de maatschappij kunnen meedraaien. Soms is die tijdelijkheid jammer. Anderzijds is die begrenzing ook noodzakelijk om nog met revalidatie bezig te zijn. Inghelburch is immers geen plek om te blijven, het is er een om door te groeien. Er bestaan wel settings met meer permanente plaatsing waar mensen terecht komen die er minder goed in slagen om wat men noemt een normale positie in de maatschappij te bereiken.

In het boek zijn er twee personen die heel expliciet beweren dat hun zwarte, moeilijke periode bijna noodzakelijk was om er weer beter uit te komen. Voor hen was het relatieve evenwicht vóór de periode van onderuit gaan iets waar ze niet meer naar terug zouden willen. Natuurlijk ga je zo iets niet zeggen als je er middenin zit. Dat was ook één van de zaken die mij op de achtergrond gesterkt hebben om dat boek te schrijven omdat er uiteindelijk nog altijd zo gekeken wordt naar mensen die in therapie gaan. Zo van: die zijn zwak, ze zijn labiel, noem maar op, terwijl ik heel vaak mensen ontmoet heb van wie ik zeg, doe het ze maar eens na om zoveel moed en kracht op te brengen.. Eigenlijk is dat het tegenovergestelde van zwak, het is verdorie sterk, maar niet iedereen slaagt daarin, dat is duidelijk. Er zijn uiteraard een reeks parameters die meespelen. Iemand die moederziel alleen is bv., naar wie niemand omkijkt, als je daar geen vernieuwde context rond krijgt, dan is dat verschrikkelijk moeilijk om daar verandering in te krijgen. Of iemand heeft niet echt een vraag om verandering. Psychotherapie is immers een engagement om te willen kijken naar zichzelf, ook al ligt er vaak veel aandeel bij de ander. We kunnen enkel onszelf veranderen, onze houding en verhouding tot de ander. Sommige mensen wentelen zich in hun miserie, kiezen bewust of onbewust voor die positie. Met deze mensen kan ik als psychotherapeut niks, want ik ben gericht op verandering, hoe minimaal soms ook.

Zo vertelt Françoise. in mijn boek bv dat ze eerst en vooral een heel moeilijke periode heeft doorworsteld. Ze is er goed uitgekomen en heeft een nieuwe weg kunnen inslaan. Ze werkt ondertussen al vijf, zes jaar in een voor haar totaal nieuwe job en doet dat prima maar ze gaat er wel vanuit dat ze af en toe nog een dip krijgt. Ze is sinds haar revalidatie nog een paar keer kort opnieuw opgenomen in het ziekenhuis. Is dat dan er niet uitgeraken? Ik zou het niet durven zeggen.

Heb je dan geen schrik als je weer eens dergelijk dipje voorgeschoteld krijgt dat je denkt het gaat wel over. Maar wie garandeert mij dat het dit keer wel overgaat?

Ja, daar zitten wel heel wat mensen mee. Ze denken dan echt, moet ik daar nu mee rekening houden dat dit voor de rest van mijn leven is? Nu, als je je daar op blind staart, dan word je al depressief. Is het dan slecht om een knipperlichtje ergens in je achterhoofd te hebben? Dat

denk ik niet. Zolang het geen blijvend rood licht is, zolang de rem maar niet heel de tijd is ingedruwd.

Voelen die mensen dat dan niet aankomen?

Mensen die er erg onderdoor zijn gegaan en ook een zinvolle weg hebben afgelegd leren wel signalen herkennen bij zichzelf omdat ze gewoon bewuster in het leven staan. Vaak is een depressie ook het gevolg van steeds maar doortedoen, doortedoen, doortedoen en eigenlijk nooit bewust bij dingen stilstaan. En dan volgt ineens – wat heel typisch is bij een depressie – een extreme stilstand met piekeren en er niet uit geraken, het is zeker niet fout om er toch wat attent voor te blijven. Is dat dan een ramp om dan nog eens twee weken opgenomen te worden? Ik denk het niet, ik vind het ook sterk als je die keuze kunt maken.

Het minste wat je kunt zeggen over de menselijke psyche en het psychische lijden, is dat dit complex is, zeer complex zelfs. Het lijkt wel alsof je bij een psychisch zieke mens op een knooppunt van honderden wegen staat. Welke weg moet je dan als therapeute nemen? Hoe begin je eraan? Voel je je niet vaak overvallen door een immens gevoel van machteloosheid?

Soms wel ja. Ik zelf bekijk therapie als een op weg gaan met de cliënt met mij als blinde gids. Ik ken hen niet, ik ken ook dé juiste weg voor hen niet, de cliënt gaat mij voor. Ik heb uiteraard mijn eigen map: mezelf als persoon, mijn levensgeschiedenis én het belangrijkste mijn mensvisie en mijn therapeutische kapstokken. Maar je gaat er ook vanuit dat je het eindpunt niet kent en ook niet moet kennen. Natuurlijk, met die therapeutische scholing als achtergrond en een hoop kapstokken van manieren van kijken naar een mens en zijn interacties geraak je wel een stuk op weg. Ik weet wel dat ik niet over een receptenboek beschik of over een interventieboekje, maar er bestaan wel theoretische modellen die mij helpen om bepaalde vragen te stellen, bepaalde dingen te horen en daarmee verder op zoek te gaan. Therapie is een proces, geen vastliggend vooraf uitgestippeld traject. Net als het schrijven van dit boek en zijn 15 verhalen. Ik wist waaraan ik begon en vanuit welke visie, maar het was telkens springen in het diepe en zwemmen om ergens aan een overkant uit te komen. Vaak is 't ook terugzwemmen en opnieuw kijken. Schrappen en herschrijven, ook in therapie.

Heb je dan geen schrik dat je soms verkeerd bezig bent?

En daarvoor is leertherapie belangrijk én intervisie, want leertherapie is tijdelijk, ik bedoel tijdens je opleiding. Eigenlijk moet je bij jezelf hetzelfde proces aangaan als bij een cliënt, om bij jezelf doodlopende straatjes te ontdekken. Intervisie is heel belangrijk. Ik heb het geluk om in een omgeving te functioneren waar ik kan werken met drie goede en nauw samenwerkende psychotherapeuten. Wij zitten een tweetal maal per week samen. Dat kan om te zagen of om te klagen zijn, maar dat kan ook zijn om te zeggen, ik zit hier vast en ik weet het ook niet meer. En dan is dat ofwel iets van mezelf dat in de weg zit ofwel is het weerstand vanuit de cliënt ofwel een compleet verkeerde timing. Dan gaan wij in feite samen kijken naar hetzelfde, en dat kan weer een opening geven en dat vind ik wel heel belangrijk. Maar ook het inzicht dat ik hét niet weet. Ik moet hét ook niet per se weten. Ik moet wel toegeven dat er nogal wat cliënten zijn die met die vraag komen: wat is er met mij, wat moet ik doen? Als ik een toverstaf zou bezitten om dat te weten, zou ik vlug rijk worden denk ik.

Maar als je geen vooruitgang ziet, kan ik mij voorstellen dat dit ook voor jou frustrerend kan zijn.

Soms ja, en dat kan er toe leiden dat je de therapie gewoon stilletgt. Dat kan betekenen dat therapie op dat moment bij deze persoon niet binnenkomt. En je hebt ook de heel machteloze toestanden, als mensen, met wie je al een hele tijd mee op zoek bent, plots uit het leven stappen bijvoorbeeld. Het spreekt vanzelf dat dit niet gemakkelijk is. Ook al begrijp je hun daad meestal wel, want je kent een heel stuk van hun verhaal en van hun manier van betekenis geven aan de dingen. Maar ik kan zoiets nooit goedkeuren en de enkele keren dat een cli-

ent van mij zich van het leven heeft benomen, ben ik in eerste instantie gewoon kwaad geworden. Zoiets raakt je en brengt je in de war. En dan moet je nadien weer opnieuw aan de slag. Dit gebeuren een plaats geven vraagt tijd. Soms kan je nog iets betekenen voor de familie die achterblijft. Dat kan voor jezelf als therapeut ook helpen om het een plaats te geven. Het maakt je ook wel nederig als therapeut, want ik denk dat er niets gevaarlijker is dan te beginnen zweven en denken, wat ben ik toch goed. Dat is het dus niet. Ik denk dat nederigheid een gepaste houding is voor een psychotherapeut.

Ik heb zo de indruk dat geestelijke stoornissen stilaan uit de taboesfeer geraken. Dat lijkt een goede zaak, maar de vraag is dan wel of de mensen die erover praten en denken wel voldoende goed weten waarover ze het hebben. Is het niet de schuld van de media, die talrijke misvattingen rondstrooien?

Soms wordt er wel één en ander over deze problematiek 'opgevoerd' in de media. Ik herinner mij een discussie met iemand die eens zei, verwijzend naar mijn boek, dat is toch zoals op die programma's op TV waar mensen hun leven zitten te vertellen? 'Het leven zoals het is', maar dat valt nog mee. De VTM-variante daarentegen, die Jambersachtige dingen, die sensatie... Ik zie daar toch een belangrijk verschil met mijn boek in de zin dat de enige platte doelstelling van die programma's is hoge kijkcijfers halen. Het gaat bij mij niet om die cijfers, het is een andere insteek, een andere benaderingswijze, want natuurlijk laat ik mensen ook binnenkijken in iemands leven, zelfs even letterlijk met al die fotootjes. Maar ik denk dat er een groot verschil zit in de visie die ik hanteer om iets naar buiten te brengen en daar ontbreekt het wel aan bij heel wat media. Wie houden zich daar mee bezig? Journalisten. Zonder pretentius te willen zijn, dat soort boek had een journalist niet geschreven. We hebben er wel in het begin, voor ik formeel de opdracht kreeg, heel even aan gedacht, maar het is mij snel duidelijk geworden: het was nooit dit boek geweest indien een journalist dit had geschreven. Het was mogelijk wel een goed boek geworden. Misschien had het zelfs veel beter verkocht omwille van een bekende kop als auteur. Maar journalistiek dat is eigenlijk deductie, dat is de dingen afbreken, letterlijk dan, ze uit elkaar halen en dat is dan in tegenspraak met mijn visie. Ik weet ook niet of het haalbaar is om binnen de media op zo'n verhalende manier naar buiten te komen, want alles moet rap gaan, flashy zijn. Ik vrees dat je dan voorbij de essentie gaat door juist de essentie te willen raken. Het is zelfs al zo als ze psychiaters aan het woord laten tijdens het nieuws – het zijn ook altijd dezelfde, en dat ligt zelfs niet aan hen - ze krijgen nauwelijks de tijd. Met mijn boek ben ik ooit tien seconden op Focus-TV gekomen, ik herinner het mij als de dag van gisteren toen ze kwamen filmen in Inghelburch. Ze hebben toen een gesprek van een kwartier, twintig minuten opgenomen en dan hebben ze daar hooguit tien seconden uitgehaald... heel de context is dan uiteraard verdwenen. Als je durft hier en daar een diagnose te laten vallen en ze brengen dat in beeld, dan heb je prijs, dan krijg je juist die lineaire visie. Het zegt ook wel iets over onze veranderende maatschappij. Alles moet snel gaan en moet tastbaar zijn. Daar heeft Trudy Dehue, een Nederlandse sociologe en psychologe, een goed boek over geschreven, "De depressie-epidemie".

Verleden week was zij met haar boek nog te gast in Zomergasten op Nederland 2. Ze beschrijft hoe het verschijnsel depressie bijna explodeert, want ieder denkt over zichzelf wel eens dat hij depressief is. Zij probeert na te gaan hoe depressie zo'n succes heeft in onze geïndustrialiseerde maatschappij.

Ik vind het geweldig dat zij erin geslaagd is om daarover zo'n populair boek te schrijven want je mag er tegenwoordig niet meer mee afkomen dat er nog sociale, culturele aspecten zijn, dat de opvoeding, dat de context er toe doet. Dat is gevaarlijk, je wordt zot verklaard als je durft zeggen dat je ouders en de maatschappij ook wel een aandeel hebben. Net als uitspraken doen over de invloed van economie, managementcultuur en farmaceutische industrie. Prof. Dehue brengt het hele plaatje in beeld. Net dat maakt haar boek en haar visie zo sterk.

Enigszins in dezelfde lijn, betekent het benoemen van een ziekte haar ook niet propageren? Denk maar aan de hype rond ADHD. Vroeger toen men de term niet kende kreeg je de indruk

dat dit soort aandoening eerder uitzonderlijk was, terwijl het nu lijkt alsof het merendeel van de schoolkinderen er last van heeft.

En autisme..., het lijkt mij niet gemakkelijk om vandaag de dag leerkracht te zijn. Je mag niets meer zeggen over een lastig kind want neen, het heeft zijn pillen niet ingenomen of niets meer opmerken over een sociaal angstig kind want die hebben dan autistische trekken. Ik vind dat verschrikkelijk jammer. Alsof je plots niets meer mag verwachten, dat je verlangen ingeperkt wordt door de diagnose. Opvoeding wordt daarenboven te veel verschoven naar de school. De druk neemt langs alle kanten toe. Verschil mag niet meer, we moeten allemaal primussen kweken. Dus als 't niet lukt op school kan 't vanuit die maatschappijvisie niet anders dan aan een intern defect liggen. Da's ook een uitloper van de visie die Prof. Dehue heeft 'bewezen'. Een visie die trouwens ook door andere prominenten in het veld in Vlaanderen worden gehuldigd, zoals bv. Prof. Verhaeghe, psychoanalist aan de universiteit van Gent. Jammer genoeg klinken de andere stemmen nog steeds luider. Een minderheid blijft zich inzetten voor de visie dat interacties ertoe doen in het functioneren van iemand, van een kind bv. Al dat 'moeten kunnen' heeft zijn invloed op kinderen, maar ook de soms erg complexe gezinssituaties waar kinderen wijs uit moeten geraken heeft zo zijn invloed, niet altijd per se een slechte, hoor, maar de invloed is er. Maar dat mag niet altijd meer gezegd worden, want dan moeten we in eigen boezem kijken. Lastig.

Het kan dus niet dat er plots zoveel meer kinderen met ADHD zijn, er zijn vandaag zelfs kleuters die hiervoor medicatie krijgen voorgeschreven. Dat kan dus gewoon niet. Een kleuter is au fond hyperactief, een kind leert zich maar pas concentreren rond 5 à 6 jaar. ADHD beschouwen als een hersenziekte gaat voorbij aan wat het in oorsprong was, een ontwikkelingsprobleem, met uiteraard ook gevolgen op neurologisch, en neuropsychologisch vlak. Er is geen enkel wetenschappelijk onderzoek dat bevestigt dat er een biologische oorzaak zou zijn. Dat is zo bij de meeste psychiatrische diagnoses. Een psychiatrische diagnose is een beschrijvende term geen oorzakelijke. Anders dus dan bij bv. een griep, iets waarvan je kunt zeggen dit is virus H1N1, zoals bij de Mexicaanse griep.

En laten we eerlijk zijn, kijk maar hoe de maatschappij voor de jongeren veranderd is, kijk naar de snelheid waarmee alles evolueert, de druk die op ouders én kinderen ligt. Dat is toch om dol van te draaien? Ik denk dat ik liever dertig jaar geleden vijf was dan vandaag vijf jaar. Maar dat wordt allemaal niet in rekening gebracht bij zo'n diagnose. Het wordt gezien als een hersenziekte, wat het dus niet is.

Als je de maatschappij zo bekijkt, zou je eerder verwonderd moeten zijn dat er eigenlijk nog zo weinig kinderen zijn die last hebben van ADHD.

Trudy Dehue zegt het zo: wij leven in een maatschappij waarin het individu voorop staat. Dat lijkt een heel positieve verworvenheid, maar het betekent ook dat iedereen kansen heeft. Vroeger waren de kansen enkel voor een bovenlaag, maar doordat je nu veel kansen hebt kan je het ook niet meer de sociale klasse of om het even wie, bv. God, verwijten dat je niet slaagt in het leven. En als je niet slaagt, dan moet je naar jezelf gaan kijken. Conclusie: het kan alleen maar aan mij liggen, want ik heb alle kansen van de wereld gekregen. Mogelijk resultaat: depressie.

Terug naar Cathy Van Gorp. Zoals je al zei, ben je verbonden aan Inghelburch centrum voor psychische revalidatie. Hoe lang al? Wat gebeurt er daar en wat is jouw specifieke plaats in het centrum?

Ik werk daar al elf jaar als psychotherapeute, maar er zijn verschillende disciplines in Inghelburch. Iedereen die bij ons arriveert, krijgt een team van psychotherapeut, psychiater, sociaal assistent, bewegingstherapeut en ergotherapeut rond zich. Eén van de verschillen met andere settings is het ambulante karakter van Inghelburch. Mensen kunnen van 9 tot 16 uur bij ons zijn, vier en een halve dag in de week. Dat is een groot verschil met een opname. Om naar Inghelburch te komen moet je wel nog kunnen functioneren. Met iemand die niet uit zijn bed geraakt en niet fatsoenlijk kan eten, of nog in het heel vitale stuk van de depressie zit, kunnen wij hier niets aanvangen. Mensen moeten echt in staat zijn om aan die basale verwach-

tingen te voldoen. Dit is: er te zijn, een aantal activiteiten te doen, zich te houden aan de afspraken. Voor mensen in de acute fase is dat niet haalbaar.

Eigenlijk wordt het volgende principe toegepast: alles is zoveel mogelijk gelijkaardig met de verwachtingen van buiten, van de maatschappij dus. De regels en de afspraken gelijken op die van een reële werksituatie. Mensen melden zich aan en starten met een traject. Het duurt maximum één jaar, anderhalf jaar.

Worden ze dan door een dokter gestuurd?

Dat kan, maar het kan ook dat ze door de VDAB gestuurd zijn of door verwijzing van iemand anders die niet per se een hulpverlener hoeft te zijn. Of ze melden zichzelf spontaan aan, dat kan ook. Dat laatste gebeurt natuurlijk zelden, maar het gebeurt. Inghelburch is een intensief engagement. Je kunt niet zomaar zeggen ik zal hier eens binnenwaaien en dat is het. Je meldt je aan, je hebt eerst een verkennend gesprek met één van de twee psychiaters. Als die samen met jou uitmaakt dat er met je vraag in het revalidatiecentrum iets te doen is, dan wordt er een rondleiding en een tweede gesprek gepland. Als de twee (of meerdere) partijen - het kan dat iemand zijn of haar moeder meebrengt of haar echtgenoot - tot een positief besluit komen dan wordt de intake gestart. Het team waarmee je zult samenwerken leer je kennen en dan wordt het programma opgesteld en dan word je verondersteld je daaraan te houden. Dit betekent dat je minstens vier dagen per week aanwezig moet zijn. Dat kan in bepaalde gevallen mits geldige redenen wel afgebouwd worden, maar het blijft een groot engagement, met dezelfde regels als op een werk: één week per drie maanden verlof, telkens op voorhand te bespreken. Als je ziek wordt, moet je ook vanaf de tweede dag een doktersbriefje kunnen voorleggen. Zijn er andere afspraken waardoor je er niet kunt zijn, naar de adviseur, naar de psychiater, met je kinderen naar de tandarts, moet je die kunnen verantwoorden, al is het zo dat je verondersteld wordt dit soort activiteiten zoveel mogelijk buiten de uren van Inghelburch te regelen. We halen dus de verwachtingen van de maatschappij op die manier ook binnen in Inghelburch. En het is onder meer dit wat het tot revalidatie maakt omdat je vanuit een heel veilig en gedragen kader door de context of de hulpverleners rond je toch al bezig bent met opnieuw in de maatschappij te staan, al is het nog maar met één been. Heel veel mensen beginnen na verloop van tijd ook uit te kijken naar werk in de brede zin van het woord. Dat kan ook vrijwilligerswerk zijn of ander vormen zoals een stage van GTB¹, dat is project van de VDAB. Omdat werken in onze maatschappij een erg identiteitsbepalende factor is en omdat het financiële daar ook een grote rol in speelt. Mensen brengen hun dagen in Inghelburch grotendeels in de ateliers door. Die zijn vrij goed uitgerust, maar het is wel geen opleiding, wij zijn nl. beperkt in het aanbod. We beschikken over een houtatelier, computeratelier, keuken, creatief atelier met schilderen en keramiek, decoratie atelier ...

Er zijn dus zowel eerder werkgerelateerde ateliers als kunstzinnig georiënteerde ateliers. Het gaat er niet enkel om uiting te geven aan wat van binnen voelt maar vooral terug opgemerkt worden is belangrijk. Stel dat je twee dagen per week in een houtatelier wenst te werken, dan wordt er eerst van jou verwacht dat je daar effectief iets maakt. Je moet met machines leren werken en ofwel is dat iets wat je vroeger al uitgevoerd hebt en ontdek je van jezelf, dat is niet verloren, ofwel heb je dat nog nooit gedaan en dan krijg je de kans om te ontdekken, ik ben tot iets in staat en anderen appreciëren dat. Daarmee kan je dan naar huis gaan en ermee opscheppen. Heel kleine stomme dingen allemaal, maar die zijn zo essentieel en het is naar die essentie dat je terug moet als je compleet onderuit gegaan bent.

Is dat allemaal in groepsverband?

Wel, iedereen heeft zijn eigen individueel programma, maar uiteraard zitten er nog mensen in dit atelier en ook dat is een hele uitdaging, . Je wordt er eigenlijk wel in gedropt, je hebt ook geen vaste groep, het duurt zes weken eer je in een therapeutische groep terecht komt, maar die eerste weken zijn er om het wat gewoon te worden en je moet ook in de pauzes weten wat te doen. Zo zijn er mensen die gaan lopen onder de middag, die helemaal geen zin hebben om onder het volk te vertoeven, anderen zien hun kans schoon en vertellen onmiddellijk

¹ Gespecialiseerde trajectbepaling en -begeleiding

heel hun leven. Ook het samen werken in een atelier is een uitdaging van je welste. Het is gezien worden, anderen bezig zien, verschillen zien, beter zijn, minder goed zijn, hulp leren vragen... het zit werkelijk vol met van alles.

Zijn er dan ook evaluatiegesprekken?

Ik zie de meeste mensen, toch degenen die een vraag hebben, wekelijks voor een psychotherapeutisch gesprek. Na zes weken is er een rondetafelgesprek waar we met het team en de revalidant samenkomen en de eerste periode evalueren. Nadien kan dat uiteraard ook indien nodig of gewenst. Met het team zonder de revalidant wordt er ook regelmatig vergaderd. Na een eerste inlooperperiode kan je in groep terecht komen. Dat betekent groepsgesprekken, bewegings- en relaxatietherapie in groep en dus weer een stap dichterbij het leven buiten Inghelburch. Jezelf terug een plaats tussen anderen weten te verwerven in het veilige kader van Inghelburch is voor velen al heel wat.

Inghelburch is allicht niet open tijdens het weekend, is dat niet problematisch voor sommige mensen?

Inderdaad, zo maken wij bijvoorbeeld nooit de brug bij een verlengd weekend. Zeker in het begin is het weekend voor heel veel mensen een kleine ramp, want vaak is isolement een gevolg van psychisch onderuit gaan, en vice versa. Het is dan vooral de sociale dienst die zich hier concreet mee bezig houdt: zoeken naar vrije tijdsbesteding buiten Inghelburch bijvoorbeeld.

Met hoeveel werken jullie in Inghelburch?

Er werken in Inghelburch een dertigtal personeelsleden, en we krijgen wekelijks zo'n 65 revalidanten over de vloer.

Volgens je CV coach je ook mensen in het circulair kijken naar mensen. Vertel eens, hoe moet ik circulair kijken?

Ja, dat staat op de achterflap van mijn boek. Het probleem was dat ik dat in één zinnetje moest kunnen formuleren met het gevaar dat het dan voor interpretatie vatbaar is. Het is eigenlijk heel eenvoudig: lineair tegenover circulair. Lineair is: van A komt B. Klassieke gedragstherapie is bv. lineair, denk maar aan het experiment van Pavlov, de hond ziet het eten en hij kwijlt. Terwijl circulair kijken is kijken van A naar B, maar daar is dan nog C, D en E enzovoort en B beïnvloedt ook A. Er zit dus veel meer complexiteit in verborgen. Holistisch is misschien een meer verstaanbare term, hoewel die voor mij niet helemaal klopt. Eigenlijk is het wat ik daarnet nog over ADHD zei: je ziet een heel druk kind in je klas en je zegt dat is ADHD, dat is toch wel zo lineair als het maar kan. Je kunt je echter ook afvragen: wat is er nu allemaal met dat kind aan de hand? Wat speelt er in en rond hem dat hij zo druk is? Mijn zoontje is nog het beste voorbeeld. Als een verkeerde psychiater hem op het verkeerde moment zou zien is hij gegarandeerd een ADHD-geval want hij is druk en levendig, hij kan heel opvliegend zijn. Gelukkig had hij een hele leuke juf in het eerste leerjaar - die heel circulair keek. Lineair zou zijn: hij is druk en ambetant, punt. Zij merkte op: hij wil gewoon supergraag zijn best doen, hij wil het zo goed doen, hij wil er zo graag bijhoren, maar hij is de jongste van heel de bende dus hij heeft heel wat verwachtingen om tegen op te boksen en aan te voldoen. Dat is het verschil: ofwel plak je er dadelijk een etiket op, ofwel ga je iets verder zoeken naar mogelijke manieren van naar hetzelfde te kijken zodat het eventueel hanteerbaar én beïnvloedbaar wordt.

In welke mate heeft je beroep ook de kijk op je eigen leven en op dat van je directe omgeving beïnvloed?

Wel ik zou niets geleerd hebben de afgelopen elf jaar als dat niet zo was natuurlijk. Eigenlijk een moeilijke vraag. In ieder geval ontmoet je heel verschillende mensen door in dat soort

beroep te staan, zowel cliënten als collega's, als opleiders en dat vormt je natuurlijk, niet alleen opleidingsgewijs maar ook als persoon. Ik denk dat er twee belangrijke zaken aan mij veranderd zijn: ik ben veel minder naïef geworden en misschien toch op één of andere manier meer open. Misschien lijkt dat een tegenspraak. Met naïef bedoel ik wat ik in het begin zei: de mensen willen helpen. Dat is eigenlijk zo naïef als het groot is. Maar ook in de zin van: er gebeurt nogal wat in het leven van mensen en overtuigd blijven dat mensen van goede inborst zijn, dat is redelijk moeilijk eerlijk gezegd, je schrikt er soms van wat mensen elkaar zoal kunnen aandoen. Ik denk dat die naïviteit er zowat afgebrokkeld is. Maar er is dan die openheid doordat je met verschillende mensen en verschillende manieren van leven en visies op het leven in contact komt. Het doet je denken in een diversiteit van richtingen en verrijkt zo je eigen geschiedenis, meegekregen uit je eigen gezinsstructuur, met zijn specifieke waarden en normen. Een bekende systeemtheoreticus heeft over dat zo essentiële opmerken van verschil een dik boek geschreven. Batesons bekende boutade is: "Verskil doet merken". Ja, dat open staan, ik denk dat dit een van de grootste verrijkingen is voor mijzelf. Weten dat er verschillen bestaan en dat proberen mee te geven aan mijn eigen kinderen ook, maar het is ook belangrijk om hen geen naïviteit mee te geven. Zo is 't ook belangrijk om af te grenzen. Als je geen grenzen kunt stellen én je bent een zorgend ingesteld iemand dan kan je of voor jezelf of voor de ander te ver gaan met alle gevolgen vandien. Je kunt te zorgend zijn, een te grote inzetter zijn, zelfs als je er voor betaald wordt. Het stopt ergens. In het begin ging ik misschien als iemand in paniek aan mijn deur stond hemel en aarde verzetten om die persoon onmiddellijk te kunnen zien. Nu relativeer ik meer en probeer crisissen niet meer op te blazen dan nodig, uiteraard nog steeds vanuit een zeer zorgende, betrokken houding. In mijn privécontacten probeer ik wel vooral moeder, vrouw en dochter te blijven en niet te therapeutisch te doen. Hoewel dat die therapeutische bril soms ook daar erg helpend kan zijn. 't Is een jasje dat je niet zo maar uittrekt, 't plakt a.h.w. ondertussen aan mijn vel. En 't helpt me ook daar af te grenzen, open te staan, niet te naïef te zijn en dus sterker in mijn schoenen te staan!

Cathy Van Gorp in Zedelgem. Je 'oosters' accent verraadt dat je een inwijkeling bent. Limburg?

Nee, nee, je zit wel in de goede richting, nee ik ben van Oud-Turnhout, de Antwerpse Kempen. Ik heb wel een jaar in Maastricht gewoond voor mijn stage van psychologie, misschien is er daar nog altijd iets van blijven hangen. Mijn pa vond toen dat ik na één maand al begon te zingen, maar na 12 jaar West-Vlaanderen vinden ze nog niet dat ik West-Vlaams kan praten. Wellicht een hardnekkig dialect dat West-Vlaams. Mijn kinderen hebben gelukkig geen probleem met de West-Vlaamse tongval. Ze vinden dat oma bv. soms wel heel grappig spreekt en hebben na een weekje in de Kempen altijd wel één of ander voor hen nieuw woord mee. De eerste 4 jaar hebben mijn man en ik in Brugge gewoond. Toen we een huis wilden kopen was de keuze snel gemaakt voor Zedelgem, aangezien mijn man hier toen al werkte.

Wat betekent ontspanning voor jou?

Ontspanning? Hm, er zijn wellicht van die mensen die daar één woord kunnen op plakken. Voor mij hangt dat veel af van het moment. Dat kan verschrikkelijk veel en van alles zijn, soms ook niets, sommige momenten valt er niet echt veel te ontspannen omdat mijn hoofd te vol zit. Bij mij ligt ontspannen bij genieten en ik kan mateloos genieten van mijn werk, ook al is dat soms tijdens een heel moeilijk gesprek. Dat gevoel van samen geworsteld te hebben en dan ergens geraakt te zijn al is het bij één of ander pijnlijk besef is wat mijn job uitdagend maakt. Ik blik dan met een zeer tevreden gevoel terug en dat werkt voor mij ontspannend. Dat was net zo bij het schrijven van het boek, dat worstelen met woorden, inspannend én ontspannend tegelijkertijd. Maar actief ontspannen? Tja, ik ben opnieuw begonnen met sporten, dat is al iets, maar dat kunnen verder ook van die stomme, kleine dingen zijn: een knuffel van mijn zoon, een dansje met mijn dochter, samen met hen op de trampoline, een stevige babbel met mijn man, een saunabeurt met een vriendin, een telefoontje met mijn zus... Nog? Kinderen hebben helpt trouwens om de eventuele zorgen van een lastige werkdag van je af te zetten. Ik vond dat een groot verschil. Mijn dochter is nu negen. Toen zij er was en ik na 6

maanden terug ging werken, merkte ik dat heel sterk: je komt thuis en er is daar iemand die je aandacht opeist en dat helpt je te focussen op iets nieuws.

Foto Jef Byttebier

Lees je veel? Wat zoal? Wat is de laatste roman die je gelezen hebt?

Ik heb deze zomer voor mijn doen veel gelezen, iets anders dan vakliteratuur bedoel ik, want ik geraakte daar maar niet uit weg. En eigenlijk vind ik lezen ook erg ontspannend. Maar ik vind het maar ontspannend als ik echt tijd heb om me in te leven, mij erin onder te dompelen. En dan zijn de kinderen soms spelbrekers. Ofwel is een boek goed, ofwel is een boek niet goed, en als het goed is dan wil ik daar in verder gaan en daar moet je energie voor over hebben. Ik ben nu met een nieuw boek begonnen, 'Dit moet je weten' van Hanif Kureishi. Het wordt aangeraden op de website van professor Verhaeghe, het gaat trouwens ook over een psychoanalist. Ik vind het wel jammer dat ik daar niet veel tijd voor heb kunnen

nemen. Een goede psychologische roman is uiteindelijk ook vakliteratuur, soms nog beter zelfs. Ik heb eindelijk Het Parfum gelezen. Het leuke was, dat is nu heel bizar, ik had het mij al zolang voorgenomen en op één of andere manier nam ik dat boek nooit mee uit de bib. Nu kwam er een cliënte naar mij toe en ze zei: kijk, ik heb hier een boek voor jou, je gaat dat waarschijnlijk wel graag lezen. Hoe weet jij dat, vraag ik haar. Ik weet dat niet zegt ze. Fijn toch? Lichtenberg van Paul Verhaeghen heb ik ook gelezen, ik kan moeilijk beweren dat dit een mooi boek is want het is gruwelijk, maar het was wel heel meeslepend. Het begint met de zelfmoord van een man en dan lees je in een flashback wat er de maanden voordien is gebeurd. Je wordt zo meegesleurd in het degoutante van de wereld waarin de hoofdpersoon terecht komt dat je helemaal meegaat in zijn daad. Dus qua meeslependheid en inlevingsvermogen een zeer goed boek. Ik las tussenin ook nog Vissersvrouwen van Katrien Vervaele, zij hielp mij met mijn eerste verhalen op weg en schreef nu voor 't eerst ook een boek met verhalen nadat ze al 7 jeugdromans schreef. Ook een collega van mij, Lieve Beck bracht een roman uit in eigen beheer, De Venijnboom. Die las ook vlot tot 't einde. Aan Schoolpijn van Pennac ben ik begonnen, maar dat liep nogal stroef van in 't begin dus die ging snel terug naar de bib. Dat maakt al wel een heel rijtje deze zomer, niet?

Kan muziek je bekoren? Bespeel je een instrument?

Nee, dat vind ik wel jammer, maar ik ben dolblij dat mijn dochter met muziek begonnen is. Bij ons thuis werd dat niet zo gestimuleerd. Dat heb ik altijd wel jammer gevonden. Als ik het talent van mijn dochter zie, dan moet ze dat toch ergens vandaan hebben! Muziek in 't algemeen is wel belangrijk voor mij. Ik zet meestal de radio aan, maar soms ook niet omdat ik soms liever de stilte heb, maar meestal speelt er wel muziek op de achtergrond. In klassieke muziek zijn we ook niet echt opgevoed, daar heb ik weinig kaas van gegeten. Voor mij moet muziek vooral dansbaar zijn, moet het mij in beweging zetten. Mijn pa is jaren dj geweest, dus tussen singletjes snuffelen was een favoriete bezigheid van mij en mijn zus, net als dansen en playbacken. De popmuziek van de jaren '70, '80 en '90 is zeker niet onopgemerkt aan ons voorbij gegaan. Ik zei daarnet dat ik opnieuw was beginnen sporten. Heel mijn tienerjaren

door heb ik aan dans gedaan, en nu doe ik in de Groene Meersen 'body move'. Dat is sporten op muziek, dat motiveert mij althans extra!

Zijn er beeldende kunstenaars wier werk je bewondert?

Hier heb ik niet zo echt namen. Ik hou van veel kleur, kleur en beweging. Ik denk onvermijdelijk onmiddellijk aan een aantal revalidanten die heel mooie dingen gemaakt hebben.

Wat zijn je toekomstplannen? Is er nog een droom die je graag in vervulling zou zien gaan?

Mijn revalidanten zouden lachen, want het ging vandaag in het groepsgesprek over je verlangen en plannen voor nu, volgende week, binnen een jaar en binnen 10 jaar. In tegenstelling tot vanmorgen zal ik die vraag nu wel beantwoorden. Ik ben heel concreet bezig met een concept voor een tweede boek. Bij het eerste boek heb ik het geluk gehad om dit concept samen met zijn drieën uit te werken door veel en frequent te vergaderen. Nu moet ik die conversaties met mezelf voeren. Of er effectief een tweede boek komt, dat weet ik niet, dat hangt immers van heel wat factoren af: tijd, andere mensen, een uitgeverij. Maar ik ben nogal van mening dat je altijd verder moet reiken dan wat je haalbaar acht. De goesting is er al, de knowhow van het eerste boek ook, een handvol supporters, dat moet voldoende zijn om een berekend risico te nemen. Het is zeker geen vervolg op mijn eerste boek, maar iets met dezelfde visie, dat wel. Maar het moet beslist een ander concept zijn, want anders is dat te belachelijk, deel 1 en dan deel 2, dat zou niemand meer kopen.

Mijn andere toekomstplannen zijn heel gewoontjes hoor: mijn kinderen zien opgroeien tot 'mooie' volwassenen, reizen, nieuwe passies ontdekken als de kinderen het huis uitgevlogen zijn...

Bedankt Cathy Van Gorp voor dit interview!

Het boek 'Ik was gestoord. Zei men... Dacht ik...' van Cathy Van Gorp, met foto's van Jef Byt-bier en een nawoord van Dr. Jasmina Sermijn, dr. in de klinische psychologie en systeem-therapeut en Prof. Dr. Peter Rober, hoofddocent relatie- en gezinstherapie aan de K.U.L. is verschenen bij Roularta Books, Roeselare in 2008 en telt 206 blz. (ISBN 978 90 8679 130 9)

Wij verwijzen ook graag naar de website van Inghelburch: www.inghelburch.be (voor nog meer info over het boek www.inghelburch.be/boek.htm)

Interview Bart Madou & Roland Ranson

David (fragment uit 'Ik was gestoord')

De tien woorden van David: <i>schrijven - eenzaam - film - gentleman - puntjes op de i - workaholic - selfmade man - scrabble - sigaar - auto's.</i>

Met Dávid heb ik in een bowlingcafé afgesproken. Dávid was één van mijn eerste revalidanten toen ik in '98 in het revalidatiecentrum begon te werken. Hij was toen 26 jaar. Een tengere jonge gast die halsstarrig vasthield aan zijn vooropgezette carrière als kok. Een paar maanden voordien was hij gecrasht in Spanje. Hij werd gerepatrieerd en opgenomen op de psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis.

'Psychose,' zei men. Dávid en zijn familie waren er het hart van in.

Al zat zijn hoofd vol moeilijk in te tomen gedachten, spraakzaam was hij niet. Alles zat op slot. Zijn koppigheid verraadde veel boosheid die hij niet kon verwoorden. Ik was gefascineerd door deze lieve welopgevoede jongen die tegelijkertijd zo weinig inkijk toeliet.

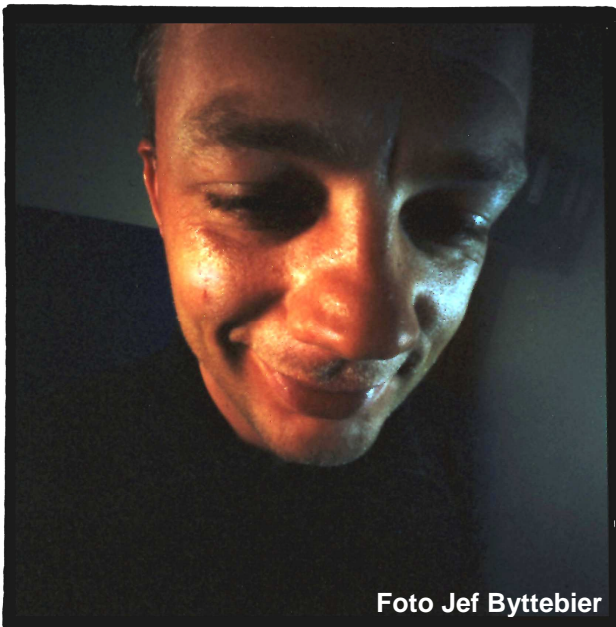
Een psychose grijpt je naar de keel. Het is en blijft iets vreemd. Het staat ver van óns bed. Het zal de angst zijn, denk ik. De angst die in de psychose tegelijkertijd op afstand wordt gehouden én massaal vertegenwoordigd wordt.

In het bowlingcafé heeft hij voor ons een middenbaan gehuurd. We zullen onze sportieve troeven op tafel leggen. Met dit verschil David is volledig gefocust op de sportieve uitdaging, terwijl ik liever naar zijn verhaal luister. Nu is David 35, schijnbaar zelfverzekerd, volledig in het zwart gekleed zijn glanzende haren achterover gekamd. Een laagje gel houdt alles mooi glad.

We eindigen het eerste spel met dertig punten verschil. In Davids voordeel. Na mijn tweede nederlaag, zetten we ons met een drankje aan een tafeltje. Iets verder weg van het rumoer van de andere groepjes spelers.

David heeft recent een boek geschreven. Hij is er apetrots op als hij me daarover vertelt.

"Al een hele tijd **schrijf** ik. Sinds enkele weken heb ik zelfs een boek gepubliceerd. Een boek met 242 nouvelles, waarin 1415 alliteraties, 1026 rijmwoorden en 918 gezegdes staan. Uren heb ik met mijn neus in de dikke Van Dale gezeten. Mijn fascinatie voor woorden is de laatste jaren sterk gegroeid. Er zijn al 100 exemplaren verkocht! Dat hadden ze natuurlijk niet verwacht. D'er zit wat in mijn koppeke hier! En ze gaan nog meer schrikken. Ik ben al druk bezig met een vervolg. Maar het belangrijkste komt daarna, een autobiografisch werk waarin ik de verborgen wijsheden uit de stemmen in mijn hoofd zal uit de doeken doen. Gemakkelijk zal het niet zijn. Eigenlijk weet niemand wat er echt in me is omgegaan. In feite verdien ik een medaille voor zwijgzaamheid. Men denkt dat ik een **eenzaat** ben, het zit echter iets complexer in elkaar."

David is streng en uiterst religieus opgevoed. Uitgaan, uitbundig van zijn jeugd genieten zat er niet in. Iedereen in het gezin had zo zijn

eigen manier om aan de druk te ontsnappen. Zijn oudste broer ging op kot en een zus vond haar uitlaatklep in het keurturnen. David puberde op zijn slaapkamer die een soort refuge was, waar hij alleen kon zijn. Waar hij veel kon nadenken en vooral ontsnappen aan de strengheid in het gezin.

"Want ik kon moeilijk verkroppen dat we geen normale opvoeding kregen. Mijn jongste zus was nog te jong om de druk die van die strengheid uitging te ondervinden. Mijn andere broer sloeg er letterlijk zijn weg doorheen. Dus tot mijn negentiende was ik een gedwongen eenzaat. Ik ben dan als kok in het buitenland gaan werken. Eigenlijk was ook dat een vlucht. Tijdens mijn opname in de psychiatrie zat ik plots constant tussen mensen. Daar had ik niet de mogelijkheid om me af te zonderen. Maar ook in die situatie bleef ik in mezelf teruggetrokken. Ik was voortdurend in gedachten verzonken en er was geen kat die mij om uitleg vroeg. Nu probeer ik de gulden middenweg te zoeken. Ik kies wie ik binnen laat en wie niet. Maar steeds vaker zoek ik spontaan contact met anderen. Bijvoorbeeld in het internetcafé waar ik regelmatig kom. Liefst observeer ik mensen en met de mensen die me prikkelen vermijd ik alle contact. Want ik erger me wanneer mensen zeuren over de meest onzinnige futiliteiten die juist eigen zijn aan het leven. Zeur niet als het regent, pak een paraplu!"

Lieder ohne Worte

'Alle kunst streeft ernaar muziek te zijn' (Walter Pater)

In 1862 verhuisde Dante Gabriel Rossetti (1828-1882) naar zijn Tudor house aan de Theems in Chelsea. Al vlug kon men daar een op zijn zachtst gezegd wat onconventioneel gezelschap vinden: zijn broer William Michael, de dichters George Meredith en Algernon Charles Swinburne en de homoseksuele schilder Simeon Solomon (die volgens William Rossetti naakt langs de trapleuning naar beneden placht te zoeven). Hoe de buitenwereld (Queen Victoria zat al 25 jaar stevig op de troon!) deze kring van vrijgevochtenen bekeek laat zich gemakkelijk raden. Neem er dan nog de mediaschuwe houding van Rossetti bij, en de roddels schoten als paddestoelen uit de grond. Iets verderop, in een andere Londense voorstad leefde en werkte er een andere (en rijkere) kunstenaarskring, de Holland circle (nabij het huidige Holland Park) met als bekendste leden de schilders George Frederic Watts en Frederic Leighton. Lord Tennyson (*The Lady of Shalott*) en het dichterspaar Robert en Elisabeth Browning waren er vaak geziene gasten. Ondanks de verschillen in levensstijl hadden beide kringen toch een gemeenschappelijk kenmerk, namelijk hun grote interesse

D.G. Rossetti, Veronica Veronese (1872)

voor de schilders van de Venetiaanse renaissance: Titiaan, Giorgione, Mantegna...

Het ligt dan ook voor de hand dat deze interesse ook merkbaar is in de schilderijen van Rossetti en van de kunstenaars van de Holland circle. Maar er is meer: ook een link met de muziek duikt geregeld op in hun werk uit die periode. Het verband tussen Venetiaanse schilderkunst en muziek was niet onbekend in de heersende kunsttheorieën van die tijd. Wat de felle kleuren van de schilderijen voor het oog waren, dat was muziek voor het oor, zo beweerde men.

Van Rossetti kennen wij zijn Veronica Veronese uit 1872, waarop wij een (onwereldse?) vrouw in een weelderig Venetiaans kleed zien afgebeeld, terwijl ze luistert naar het gezang van een vogel en afwezig de snaren van een viool beroert. Behalve op dit schilderij zijn er ook nog (exotische) muziekinstrumenten afgebeeld op werken als Het blauwe boudoir, Een Kerstlied, De lommerweide, De Romeinse weduwe. Rossetti was, net als zijn gezellen, een verwoed verzamelaar van allerlei parafernalia: schelpen, Chinees

porselein maar ook exotische muziekinstrumenten. In dezelfde periode zal ook Rossetti's jongere schilderbroeder Edward Burne-Jones muzikale elementen in zijn fel gekleurde aquarellen inlassen (De waanzin van Sir Tristram, De weklacht). Maar ook van Frederic Leighton van de Holland circle kennen wij een prachtig werkje. Het heet 'Lied ohne Worte', genoemd naar de muzikale stukjes voor piano van Felix Mendelssohn. Leighton had een deel van zijn opleiding in Duitsland genoten waar hij ongetwijfeld met de muziek van Mendelssohn in contact was gekomen. Bovendien verbleef hij ook geruime tijd in het Parijs van Charles Baudelaire en Théophile Gautier. Daar maakte hij kennis met het idee van de 'Synesthesie', het vermengen van zintuiglijke gewaarwordingen: kleuren ruiken, klanken proeven,... Denk maar aan het gedicht Correspondances van Baudelaire:

*II est des parfums frais comme des chairs d'enfants,
Doux comme les hautbois, verts comme les prairies...*

*(Er zijn geuren, zo fris als een kinderhuid,
Zo zacht als hobo's, zo groen als weide...)*

Fr. Leighton, Lied ohne Worte (detail)

Leighton's 'Lied ohne Worte' beeldt een loom voor zich uit starend meisje uit in vaalgele kleuren, met zwart omrande ogen, dat afwezig haar naakte voet krabt. In de rechterbovenhoek kan men ook een zangvogel ontwaren, en de stilte wordt verder nauwelijks doorbroken door de muziek van een straaltje stromend water dat uit een fonteintje in de muur komt. Niet ten onrechte werd dit schilderij al snel geassocieerd met vrouwelijke auto-erotiek.

Waar Leighton zeer goed in geslaagd is, is de analogie die hij heeft weten te leggen tussen de zintuiglijke (auditieve) ervaring van het meisje op het schilderij en de visuele zintuiglijke ervaring die de aanschouwer ondergaat. In een brief uit die tijd schrijft hij: "Ik heb gepoogd om met kleuren en delicaat golvende vormen iets van het innerlijke plezier dat het meisje via de oren ontvangt over te brengen naar het oog van de toeschouwer."

Meer dan welke andere Britse schilder uit deze tijd is het echter Dante Gabriel Rossetti geweest die vanuit zijn geheimzinnig Tudor House zijn stempel gedrukt heeft op de artistieke tijdsgeest.

Bart Madou

"Fragment op zich"

Uit "Uit de taal van een verliefde" door Roland Barthes

De beelden

BEELD. Op het amoureuze vlak worden de meest pijnlijke wonden eerder toegebracht door wat men ziet dan door wat men weet.

1. ("Opeens ziet hij, als hij terugkomt uit de garderobe, dat ze dicht bij elkaar staan en in een innig gesprek zijn verwickeld")

Het beeld tekent zich af, helder en duidelijk als een letter: het is de letter van wat me pijn doet. Precies, compleet, nauwgezet en definitief, laat het geen plaats voor mij; ik ben ervan buitengesloten, net als bij de oerscène, die misschien slechts bestaat in zoverre hij is omkaderd door de contouren van het sleutelgat. Hier dus, eindelijk, de definitie van het beeld, van elk beeld: het beeld is datgene waarvan ik buitengesloten ben. In tegenstelling tot die zoekplaatjes waar de jager stiekem is verwerkt in een warboel van struiken en bladeren, zit ik niet in de scène: het beeld laat niets te raden over.

2. Het beeld is afdoende, het heeft altijd het laatste woord; geen enkele kennis kan het beeld tegenspreken, indelen of achteroverdrukken. Werther weet best dat Charlotte verloofd is met Albert en eigenlijk lijdt hij daar nauwelijks onder; maar "een rilling gaat door[zijn] lijf (...) als Albert haar slanke lichaam omvat." Ik weet best dat Charlotte niet aan mij toebehoort, zegt het verstand van Werther; maar toch, Albert neemt haar van me af, zegt het beeld dat hij voor ogen heeft.

3. De beelden die mij buitensluiten vind ik gruwelijk; maar soms (omkering) raak ik zelf ook in het beeld gevangen. Wanneer ik wegloop van een terras waar ik de ander in gezelschap achterlaat, zie ik me alleen weggaan, een beetje weggedoken de verlaten straat inlopen. Ik verander het feit dat ik ben

buitengesloten in een beeld. Dit beeld, waarin mijn afwezigheid wordt weergegeven als in een spiegel, is een trietst beeld.

Caspar David
Friedrich

Op een romantisch schilderij staat een opeenhoping van ijsblokken afgebeeld bij poollicht; niets of niemand bewoont de desolate ruimte; maar juist daardoor vraagt die leegte erom dat ik me erin projecteer, zodra ik ook maar enigszins ten prooi ben aan liefdesverdriet; ik zie mezelf zitten op een van die ijsblokken, als een figuurtje, voor altijd in de steek gelaten. "Ik heb het koud," zegt de verliefde, "laten we naar huis gaan", maar er is geen weg terug, de boot is stukgeslagen. De verliefde kent een bijzonder soort kou, de kouwelijkheid van het kind (of het jonge dier) dat behoefte heeft aan moederlijke warmte.

4. Wat mij verwondt zijn de vormen van de relatie, de beelden ervan; of beter, wat de anderen vorm noemen ervaar ik als kracht. Het beeld net als het voorbeeld voor de dwangneuroticus – is het ding zelf. De verliefde is dus kunstenaar en zijn wereld is echt een wereld op z'n kop, want elk beeld is er zijn eigen doel (buiten het beeld is er niets meer).

Roland Barthes, *Uit de taal van een verliefde*, Uitg. IJzer, Utrecht ISBN: 90-74328-46-6

Caspar David FRIEDRICH, *Die gestrandete Hoffnung, das Eismeer*, 1824

Ici Paris : VICTOR HUGO / JULIETTE DROUET

De eenzaamheid van haar liefde – deel 2

Maar Toto vordert haar helemaal voor zich op. Hij eist van Juliette een leven in dienst van hun liefde. Ze wordt zijn secretaresse. Ter compensatie schrijft hij na elk intiem samenzijn iets liefs op in een speciaal daartoe gekocht balboekje. Haar leven begint iets van een kluizenaar te krijgen. Ze leeft voor en door hem. In haar luxueuze woning aan de Rue de l'Échiquier kan ze niet langer blijven, nu prins Anatole, haar vroegere minnaar, uit haar leven verdwenen is. De schulden stapelen zich op. Victor maant haar aan tot nog grotere zuinigheid en alle uitgaven moet ze nauwkeurig noteren in een boekje. Ze verhuist naar een eenvoudiger optrekje. Het wordt Rue de Paradis 4 bis. Ik sta voor het huis. Er is nu zowel een kleine bar als een Alimentation Générale et Exotique gevestigd. Boven de bar is een stuk gevel met houten dwarsbalken langs de gevel. Het is er rustig, maar ik verkies mijn Paradijsstraat in Antwerpen. Ze woont er op enkele kamers, de soberheid zelf. Haar eenzaamheid en zijn veeleisendheid zorgen voor ruzie. Wel heeft ze nu een beter contact met haar dochter. Ze vertrekt met haar naar Brest waar haar zuster woont. Victor reist Juliette achterna. Samen reizen wordt een ritueel dat ze jaarlijks zullen herhalen. De verzoening is totaal. Voortaan zal ze nog beter en intenser haar leven inrichten op het zijne, op zijn liefde, onvoorwaardelijk. Het is alsof ze intreedt in de Orde van Hugo. Onvoorwaardelijke trouw en gehoorzaamheid staan voorop. Haar isolement is totaal. Hij blijft de meest vrije man van de wereld die nog een rits minnaressen zal versieren en zelfs een langduriger en intenser verhouding zal aangaan met enkelen onder hen. Op dit punt heb ik het moeilijk met Juliette. Naïeve trut, onnozel schaap, je zo wegcijferen voor een man, waar zijn jouw gedachten? Waar is je eigen fierheid gebleven? Is je titel van 'maîtresse de Victor Hugo' je dan zo veel waard? Haar liefde grenst aan het mystieke. Zij is lichamelijk en geestelijk de bruid van haar god Hugo. 'Il la tient par la main et par l'esprit'. In januari 1835 beklagt ze zich over het feit dat ze hem minder en minder als minnaar mag begroeten. Hij heeft andere dingen aan zijn hoofd, namelijk zijn kandidatuur voor de Académie Française. Maar zelfs onthouding met zijn geliefde belet niet dat hij tot drie maal toe naast de begeerde titel grijpt.

Eindelijk kan ze de armtierige kamertjes achter zich laten en ze verhuist naar de Rue Saint-Anastase 14. Ik vertrek van aan het huis van Victor op de Place des Vosges en tel mijn stappen. Ik kom uit op 1053. Zo dicht wonen ze bij elkaar. Door de glazen deur zie ik een uitgesleten trap. Natuurlijk begint mijn fantasie op hol te slaan en zie ik Juliette al schuifelend de luie trap op gaan. Ik steek de lens van mijn fototoestel tussen het smeedwerk en neem foto's.

In het andere gedeelte van het huis is een verzekeringskantoor. Ik probeer langs daar binnen te geraken in de gang om de trap van dichterbij te kunnen fotograferen. Aan dit stuk gevel hangt een gedenkplaat. De man in het kantoor is zeer vriendelijk en vertelt me dat ze eerst op 14, dan op nummer 12 woonde. Dat laatste is beneden, waar zijn kantoor is. Ik mag in de gang en ook op haar koertje, het tuintje waar ze zo gek op was. Het bevreedt me te weten dat ik in de ruimte ben, waar zij woonde en waar ze ooit elkaar liefhadden. Ik neem een foto van het liefelijk geveltje met nog bloeiende geraniums. Een dame laat juist haar hondje uit.

Het beestje lijkt sprekend op mijn Kafka. Aan zijn jasje zijn twee draagflappen bevestigd, zodat het diertje eerder hangt dan loopt. Het komt tot een gesprek, het hondje heeft een be-

roerte gehad en kan niet meer lopen. Hij is vijftien, net zo oud als toen mijn lieve schat stierf. Ik vraag naar zijn naam.

"Il 's appelle Geranium", zegt de dame. Ik neem foto's van Geranium onder de bloeiende geraniums. In mijn verbeelding zie ik Juliette voor het venster staan, ze wuift naar ons en naar Geranium...

Daarna zet ze zich weer aan het schrijven. Ze is onuitputtelijk in het verzinnen van eretiteln voor haar Toto. *Mon sublime adoré, rinoceros, koningstijger, mijn liefste man*, de tederste namen worden toevertrouwd met 'plume' en 'crayon de graphite' op het 'papier vélin'. Zeventien november 1839 is de dag van hun '*célébration morale de leur mariage d'amour*'. Hugo zal voortaan voor Juliette en Claire zorgen. Zij op haar beurt schrijft zijn manuscripten uit. Ze schrijft meer dan ze praat. Ze berust. Ze deelt in de vreugde van haar geliefde wanneer hij in januari 1841 wel verkozen wordt tot lid van de Académie Française. Ze mag zelfs haar cel verlaten om aanwezig te zijn op zijn aanstelling.

Verdriet dat hen verenigt en uiteen drijft.

De enige momenten dat ze onafgebroken samen zijn, is op reis. Juliette snakt naar die hoogdagen. Ze komen ook in Soubise, daar wachten ze op de diligence. Ze zitten in café de l'Europe. Ze drinken iets. Een krant ligt op tafel. Het oog van Victor valt op een artikel. Hij leest dat zijn dochter en haar man verdronken zijn. Ze zijn zelfs al begraven. Zijn wereld stort in. Het is september 1843. Zijn leven zal nooit meer zijn als voorheen. Enkele maanden later vindt hij troost, niet in de armen van Juju, maar in die van Léonie Biard, een vrouw van de wereld, echtgenote van de schilder Biard en zoals Juliette vroeger, eveneens model van Pradier. Ze vertoeven in kunstenaarskringen, waar ook Flaubert in ronddraait en ontmoeten elkaar allemaal wel eens op het atelier van de vader van....Claire, Juju's dochter. Als een onwetend schaap zit Juliette te wachten en wijt zijn ver-

Bd. St.Denis : eerste liefdesnacht

minderde bezoeken aan het feit dat hij het druk heeft in zijn sociaal leven. En inderdaad hij heeft zich in de arena van het politieke strijdtoneel geworpen. Hij hoopt zelfs op een ministerpost. Op de publieke tribune in het Palais de Luxembourg gaat ze soms naar hem luisteren wanneer hij het woord voert.

Een schandaal breekt los. Victor en Léonie worden door de horendragende echtgenoot op heterdaad betrapt tijdens het liefdesspel. Madame Hugo bemiddelt. Léonie vliegt een tijd in een klooster en Biard trekt zijn klacht in. Het gonst van de geruchten over dit voorval in Parijs. En Juliette? Die merkt er blijkbaar niets van. Ze krijgt een snoepreisje aangeboden en is weer zielsgelukkig met Toto aan haar zij. In 1846 treft het noodlot haar op dezelfde wijze als eerder haar Victor. Claire overlijdt, na een lange ziekte. Ze is nauwelijks 20 jaar oud. In 1848 wisselt Juliette Rue Saint Anastase in voor Cité Rodier, die ik helaas niet heb kunnen terugvinden, zelfs niet na navraag te hebben gedaan bij een postbode.

De familie Hugo bewoont in 1851 niet langer het riante huis aan de Place Royale. En dan gebeurt er iets dat Juliette de ogen opent. Léonie stuurt haar brieven door van Victor, brieven gericht aan de jongere minnares. De wereld van Juliette stort in. Uit een soort edelmoedigheid zonder weerga gunt ze hem dit nieuwe geluk. Ze stelt zich op als een heilige. Alles verdraagt ze van hem om hem toch maar niet te verliezen.

Léonie Briard

Tekst en foto's: Chris Rachel Spatz

De laatste dans van Karel de Stoute

Hoe klein toch zijn handen
hoe dierlijk zijn lach.
En hoe brak hij niet
het Byzantijnse patroon
in de sneeuw van Nancy.

Versneden goud
aan zijn vingers.
Niets wat hij vermoedde,
nee niet het witte,
niet het versmachte.

Wachtend, wachtend,
op de kreet uit het ijs:
is dood, is dood!
Hoe hij leeft
maar hij leefde niet meer.

Een meisje was hij, en mooi
als een meisje zwevend
in 't karmozijn van zijn kleed,
met zijn kleine handen
zijn dierlijke hijgen.

Bart Madou

Zelfstandig tot het einde, notities bij Fromm en Freud

Sigmund Freud

In 'De zelfstandige mens' (1949), het vervolg op 'De angst voor vrijheid' dat in de jaren 1960 de status van cultboek verwierf, probeert Erich Fromm een humanistische ethiek te ontwikkelen gebaseerd op de inzichten van de psychoanalyse.

De aanleiding om de ethiek psychologisch te onderbouwen was de vaststelling van psychiater Fromm dat aan elke psychologische stoornis een onopgelost ethisch dilemma ten grondslag ligt. Fromm is net als zijn leermeester Freud een rationalist die ervan overtuigd is dat meer kennis

Erich Fromm

van het wezen van de mens zal leiden tot een juistere omschrijving van het goede en het kwade. Wezenlijk voor de mens is het scheppend karakter dat streeft naar de realisatie van het Zelf (wat C.G. Jung de 'individuatie' noemt): deugd draagt daartoe bij, ondeugd komt voort uit onverschilligheid jegens het eigen Zelf en leidt tot Zelfverminking:

'De hoogste waarden van een humanistische ethiek zijn niet te vinden in zelfverzaking en evenmin in egoïsme, maar in eigenliefde, niet in de ontkenning van het individu maar in de erkenning en bekrachtiging van het eigen, waarlijke en menselijke in de persoon.' (p 18)

De mens moet in zijn geheel worden beschouwd:

'Wil deze mens weer vertrouwen kunnen koesteren in waarden, dan zal hij allereerst zichzelf moeten kennen en het in zijn wezen verankerde vermogen tot goedheid en creativiteit.' (p 18)

Een humanistische ethiek is de toegepaste wetenschap van de levenskunst en staat lijnrecht tegenover elke autoritaire ethiek die van bovenaf door een externe of geïnterioriseerde autoriteit wordt opgelegd. De autoritaire ethiek is irrationeel en komt neer op de aanvaarding van macht; de humanistische is rationeel en laat zich met argumenten overtuigen door bevoegdheid en gezag. De mens is beide: ontwerper en voorwerp van normen. (p 19)

De basis van ons onderscheidingsvermogen tussen goed en kwaad wordt in de kinderjaren gelegd:

" 'Goed' is datgene waarvoor men geprezen wordt, 'slecht' waarvoor men door de maatschappelijke gezagsinstanties of de meerderheid der medeburgers met misnoegen of straf wordt bejegend. De vrees voor afkeuring en de behoefte aan goedkeuring vormen het krachtigste motief voor ons zedelijk oordeel." (p 21)

Deze moraal onderdrukt de kritische vragen en leidt tot een ethiek van de bruikbaarheid: het goede is wat nuttig is voor de autoriteit. Zo wordt gehoorzaamheid de voornaamste deugd en opstandigheid de hoofdzonde.

In de humanistische ethiek is alleen de mens de maatstaf en zijn welzijn bepaalt of iets goed dan wel kwaad is. 'Virtus' is gelijk aan zelfontplooiing, wat niet uitsluit dat de mens zijn vervulling en geluk slechts bereiken kan in een staat van verbondenheid en solidariteit.

Fromm klinkt hier zeer optimistisch: naastenliefde is geen verschijnsel dat de mens te boven gaat, het behoort tot zijn wezen. Dit optimisme spreekt ook uit zijn ontkenning van het Freudiaanse doodsprincipe: 'Aan elk organisme is de drang tot leven inherent, de mens kan aan zijn wil tot leven niets veranderen, ongeacht de opvattingen die hij omtrent dit leven mag koesteren.' (p 27) De keuze tussen leven en dood is meer schijn dan werkelijkheid en de ware keuze bestaat uit die tussen een goed en een slecht leven. De zelfdoding noemt Fromm een pathologisch verschijnsel.

Deze bewering ontkent het dilemma van Hamlets 'to be or not to be' en de openingszin van Albert Camus' essay 'De mythe van Sisyphus' waarin de zelfdoding wordt voorgesteld als het

kernvraagstuk van elke filosofie. Al zegt ook Camus: 'Het lichaam (anders dan de geest) deinst ervoor terug vernietigd te worden.' (p 13)

Later kom ik hierop terug.

Fromm is van mening dat de moderne mens 'het besef van het leven als een kunst verloren heeft.' (p 27) Men beweert het geluk na te streven maar in werkelijkheid houdt men zich bezig met 'de vervulling van zijn arbeidsplicht of zijn succes in het bestaan.' (p 27)

'Geld, aanzien en macht zijn hem (de moderne mens) tot de prikkels en doeleinden van zijn leven geworden. En terwijl hij handelt in de illusie dat zijn handelingen zijn eigen belangen dienen, dient hij juist alles *behalve* het belang van zijn waarlijk "zelf".' (p 28)

Het doel moet zijn 'de ontplooiing van 's mensen mogelijkheden overeenkomstig de wetten van zijn natuur' wat zoals gezegd aan Jungs individuatie doet denken, maar men kan er ook Spinoza in herkennen:

'Het handhaven van het eigen bestaan betekent voor Spinoza: te worden wat men reeds naar mogelijkheid is.' (p 33)

Fromm verwerpt het concept van de evolutionaire aanpassing, hij gaat ervan uit dat er 'onverwoestbare eigenschappen' bestaan die de mens dwingen naar omstandigheden te zoeken die 'in overeenstemming zijn met zijn intrinsieke behoeften.'

Uit het voorgaande ontstaat de noodzaak om te omschrijven wat het wezenlijke in de mens kan zijn en daarom ontwerpt Fromm een nieuwe typologie van de karakters waarbij hij de niet-creatieve instellingen plaatst tegenover de creatieve.

Tot de niet-creatieve karakters behoren het receptieve, het exploiterende, het conserverende en het handel drijvende. Het receptieve karakter ziet de bron van al het goede buiten zichzelf en wil ontvangen; het exploiterende vertrekt eveneens van een extern goed maar wil dit door kracht of slimheid aan de buitenwereld of de anderen ontnemen. Het conserverende karakter heeft weinig vertrouwen in de buitenwereld, het ervaart die als een bedreiging en wil vooral bezitten en behouden; orde en veiligheid zijn de hoogste waarden.

De marktmentaliteit beschouwt zichzelf als koopwaar, zijn eigen waarde is een ruilwaarde.

Succes is er voor wie zich goed weet te verkopen of voor wie in trek of in de mode is. Daardoor wordt de zelfchting afhankelijk van factoren die aan de persoon zelf ontsnappen, met eigentijdse slogans gezegd: *everybody loves a winner, no one knows you when you are down and out.*

De creatieve instelling daarentegen is een vorm van verbondenheid die op elke ervaring betrekking heeft, dit type is vrij en niet afhankelijk:

'Creativiteit is een houding waartoe iedere mens in staat is, tenzij zijn verstands- en gevoelsleven is verminkt.' (p 78)

De creatieve mens is productief en het belangrijkste voorwerp van zijn creativiteit is hij zelf, Fromm citeert uit Goethes 'Faust':

*'Nur der verdient sich Freiheit wie das Leben,
der täglich sie erobern muss.'* (p 83)

Parenthese:

Een aantal vragen laat Fromm onbeantwoord: hoe komt een opgroeiend kind tot een zelfstandig en creatief geweten? Waarom kiest het ene kind voor de externe irrationele autoriteit en gaat het andere zijn eigen weg? Ik geloof dat het veel te maken heeft met een aangeboren temperament: 'l'homme révolté' van Camus beleeft de omstandigheden van het leven heftiger of scherpzinniger, opmerkzamer, hij vertoont een eigenzinnigheid die hem tot eigen keuzes drijft.

Ik kan misschien best voor mezelf spreken: ik groeide op met een extreem autoritaire vader en een te vroeg gestorven eerder zachtzinnige maar koppige moeder. Zowel in de kleuterklas als in de lagere school maakte ik opvoeders mee die mijn zonderling, wat afwijkend gedrag met zachtmoedigheid en liefde opvingen. Bovendien waren er vrienden – die ook opvoeders zijn volgens Ivan Illich – die precies mijn eigenheid bevestigden door hun sympathie of zelfs bewondering. In die zin heeft Fromm gelijk: het oorspronkelijke, rebelse karakter is een attitude die bevestiging nodig heeft. Alvorens men komt tot de trotse uitroep: 'ni dieu ni maître' moet men in zijn omgeving stemmen hebben gehoord die zegden: 'jij hebt gelijk, het is de moeite waard wat jij zegt of doet.' En er is de mimesis: als er tegengestelde voorbeelden

om na te volgen worden aangeboden, komt men gemakkelijker tot de twijfel en deze twijfel lijkt mij de basisvoorwaarde om tot zelfstandig denken en oordelen te komen.

De creatieve mens streeft naar verbondenheid met de wereld. Dat kan op twee manieren: door te handelen en door te begrijpen, als homo faber en als homo sapiens. Zijn houding van scheppende liefde wordt gekenmerkt door zorg, verantwoordelijkheid, eerbied en inzicht. En aan het respect gaat de kennis van het gerespecteerde vooraf.

De relatie met de buitenwereld komt tot stand door assimilatie (volgens de typologie die eerder werd besproken) en door socialisatie die weer andere types oplevert: symbiotische, teruggetrokken-destructieve en beminnde.

In de symbiotische relatie verliest de mens zijn onafhankelijkheid, hij is een verslindende of laat zich verslinden. De extreme vormen hiervan zijn het masochisme en het sadisme.

De actieve pool van de teruggetrokken houding is de destructieve: men voelt de aandrang om te vernietigen uit angst zelf vernietigd te worden. Dit noemt Fromm de perversie van de levensdrang: 'de energie van het ongeleefde leven omgezet in een energie die op de vernietiging van het leven is gericht.' (p 98)

Het is duidelijk dat Fromm hier opnieuw afstand neemt van het doodsprincipe van Freud die de negatieve neigingen als de tegenpool van de libidineuze zag, maar beide waren in Freuds visie aangeboren. Fromm daarentegen ziet de naar binnen of naar buiten gerichte drang tot destructie als een secundaire mogelijkheid: ze is er aanvankelijk niet, maar wordt ontwikkeld als reactie op frustraties. Naar mijn mening is hij daar nogal dubbelzinnig in:

'een primaire mogelijkheid verwerkelijkt zich indien de juiste omstandigheden aanwezig zijn, de secundaire wanneer de omstandigheden in strijd zijn met de bestaansvoorwaarden. Beide behoren tot de natuur van het organisme en de secundaire manifesteren zich met dezelfde noodzakelijkheid als de primaire.' (p 181)

Moeten we hieruit afleiden dat er enkel een chronologisch of biografisch verschil is, en welk belang heeft deze chronologie dan? Is het niet zo dat ons leven begint met de immense frustratie van het 'geboortetrauma' en dat daarna de frustraties elkaar opvolgen omdat het nu eenmaal onmogelijk is voor de zorgverstrekkers (de moeder of haar vervangers) om altijd onmiddellijk klaar te staan wanneer de baby in nood is? En precies het urgente van die nood is zijn hoofdkenmerk: een baby die honger of dorst heeft, wil hic et nunc gevoed of gelaafd worden en niet over een uur. In de schrei van de baby hoor je niet enkel ongemak of angst, maar ook ongeduld en soms zelfs onmiskenbare woede.

Ik vrees dus dat Fromm iets te rooskleurig spreekt over de menselijke natuur. Bovendien is het zo dat Freuds 'Jenseits des Lustprinzips' (1920) – in tegenstelling tot wat Fromm suggereert – niet enkel een reactie was op de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog – ik zie in dit essay geen verwijzing naar de oorlog – maar vooral werd geïnspireerd door een aantal studies over celbiologie waarin gesteld werd dat de dood of de afbraak wezenlijk hoort bij het meercellige leven.

Freud leidt uit de herhalingsdwang volgende definitie van de drift af:

'Een drift zou dus een in het levende organisme aanwezige drang zijn, die een vroegere toestand wenst te herstellen.' (p 60)

Waarom hij toevoegt: 'Het doel des levens is de dood (...) Het levenloze was vroeger aanwezig dan het levende.' (p 63)

En verder komt hij tot de conclusie:

'Dat wij als de overheersende tendens van het zielenleven, ja, misschien van het hele zenuwleven, het streven naar vermindering, constante houding of opheffen van de innerlijke spanning herkennen (het Nirwanaprincipe van Barbara Low), dat is wel ons sterkste motief om aan het bestaan van doodstendensen te geloven.' (p 95)

Uiteindelijk komt Freud uit bij zijn meest fundamentele stelling:

'(het is) de meest algemene streving van al het levende om tot de rust van de anorganische stof terug te keren.' (p 107)

Freuds beweringen worden bevestigd door fenomenen als het zelfvernietigend gedrag van lemmingen, van oude en zieke olifanten, van culturen die uit onverschilligheid, bijgeloof of wanbegrip hun eigen liquidatie over zich hebben afgeroepen en door allerlei voorbeelden van een stoïcijnse benadering van de dood. Ik denk hier nu aan de schitterende Japanse film: 'De

Ballade van Narayama' waar een grootmoeder zich door haar zoon of kleinzoon tot boven de boomgrens van de 'heilige' berg Narayama laat dragen om daar op haar dood en op de aaseters te wachten. Dit gruwelijk gebruik werd verfilmd met de oerkracht en het waarheidsgehalte van de eerste, archetypische verhalen die ooit door mensen zijn verteld.

De juistheid van Freuds veronderstelling wordt verder nog bewezen door daden van zelfbeschadiging, zelfpijniging en in extremis zelfdoding: de bedoeling van dit doelloos of zinloos lijkend gedrag is het opheffen of milderen van een ondraaglijke spanning.

Een zelf veroorzaakte pijn doet een pijn waarop men geen vat heeft, verminderen of drukt die weg uit het bewustzijn.

Van Freud weet ik het niet zeker, maar Fromm zou de zelfdoding nooit aanvaarden als 'normaal' gedrag. Maar als de noodzaak om spanningen te verzachten of te verdrijven de meest natuurlijke impuls is dan kan men de definitieve oplossing moeilijk als tegenatuurlijk beschouwen. Wat op zich nog niets zegt over het ethisch gehalte van de onherroepelijke keuze: wat tot onze natuur behoort, is daarom nog niet goed in morele zin. De evaluatie zal sterk afhangen van de persoon om wie het gaat: hoe oud is hij of zij, hoe is zijn of haar levenscomfort, welke motieven worden aangevoerd om de beslissing te rechtvaardigen.

Maar als het goede erin bestaat te worden wat men in vermogen reeds is – een sterfelijk wezen – dan is de zelfgekozen dood niets anders dan het natuurlijke neerkomen van een pijn die jaren eerder werd omhoog geschoten. 'In my beginning is my end,' schreef T.S. Elliot in navolging van de Prediker. En de eigenschappen die Fromm essentieel vond – zorg, verantwoordelijkheid, eerbied en inzicht – kunnen in het gewilde sterven perfect aanwezig zijn. Het kan wel degelijk gaan om een daad van eigenliefde (in de positieve betekenis die Fromm aan dit woord geeft) : men heeft mededogen met zichzelf, men wil het eigen levensproject waardig voltooien. Virtus, deugdzaamheid, is de moed om zijn bestaan af te ronden naar eigen inzicht, uit zorgzaamheid en uit zelfrespect.

Bronnen:

- De zelfstandige mens, Erich Fromm, Bijleveld, Utrecht, 1966.
- Jenseits des Lustprinzips, Sigmund Freud, in de schabouwelijke vertaling (Het levensmysterie en de psycho-analyse) van de Wereldbibliotheek, Amsterdam, sine dato.
- De mythe van Sisyphus, Albert Camus, De Bezige Bij, Amsterdam, 1975.

Staf de Wilde, de haan 9 juni 09

“Beleefd”

Cultuursalon 'Sweet life, sweet and sour, sweet and bitter: Ed van der Elsen'

Gemeentehuis Loppem, zondag 6 september 2009

Sofie Crabbé is een jonge kunsthistorica. In 2008 behaalde ze haar Master in de Kunstwetenschappen (UGent). Het voorbije academiejaar volgde ze een master Photographic Studies aan de universiteit in Leiden. Zij was onze gast op het eerste cultuursalon van het najaar en zij had het over een merkwaardig fotoboek van een al even merkwaardige fotograaf: 'Sweet life' van de Nederlander Ed van der Elsen (1925-1990).

Tijdens haar lezing ging zij dieper in op het productie- en publicatieproces van het fotoboek Sweet Life, dat naar aanleiding van een wereldreis van Ed van der Elsen, in 1966 werd gepubliceerd. Hij werkte anderhalf jaar aan de productie. Het resultaat werd een positieve en hartverwarmende fotoreportage met een volstrekt andere invalshoek dan zijn eerste fotoboek. Er werd stilgestaan bij het diepdrukprocédé dat een heel dramatische dimensie aan het boek gaf. Ed van der Elsen beschouwt zijn boek Sweet Life als één van zijn belangrijkste boeken, zijn weduwe Anneke Hilhorst en heel wat fothistorici en -critici beschouwen het boek als zijn meesterwerk.

Aan de hand van uitgebreid fotomateriaal nam Sofie Crabbé ons gepassioneerd mee in de momentopnamen van Ed van der Elsen: een fotografisch realist, een gevoelig mensenkenner, een ervaren levensgenieter, maar vooral een groot en geëngageerd kunstenaar.

Foto bma

Sofie Crabé na afloop van haar lezing

Buren bij kunstenaars 2009

De Provincie West-Vlaanderen organiseert in 2009, voor de zesde maal 'Buren bij kunstenaars'. Op **vrijdag 16, zaterdag 17 en zondag 18 oktober 2009** stellen kunstenaars in heel de provincie West-Vlaanderen hun atelierdeuren open.

Amateurs en professionelen, vanuit heel diverse disciplines nemen deel aan het project.

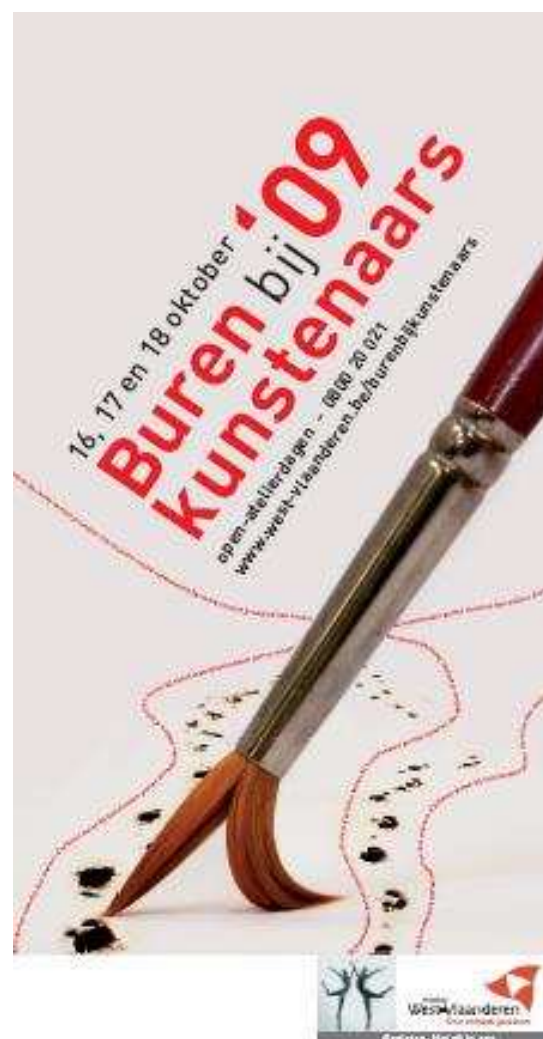
In een overzichtelijke brochure staan de adressen en openingsuren per atelier, gerangschikt per arrondissement en per gemeente. Een index op naam en op gemeente vereenvoudigt het uitstippelen van een bezoek.

Deze brochures zijn vanaf midden september 2009 gratis te verkrijgen bij de gemeentes, toeristische diensten, openbare bibliotheken, academies, culturele centra en bij de kunstenaars zelf.

Enkele leden van Het Beleefde genot stellen hun werk in eigen omgeving ten toon :

- **Rika Van Dycke: tekeningen en zeefdrukken**
- **Carine Vankeirsbilck & Balder Goethals: olieverfschilderijen**
- **Herman De Leye: olieverfschilderijen**
- **Bart Madou: Nakba: etnocide / memoricide (installatie)**

www.west-vlaanderen.be/burenbijkunstenaars

Friedrich Hölderlin (1770 – 1843)

HÄLFTE DES LEBENS (1805)

Mit gelben Birnen hänget
Und voll mit wilden Rosen
Das Land in den See,
Ihr holden Schwäne,
Und trunken von Küssen
Tunkt ihr das Haupt
Ins heilignüchterne Wasser.

Weh mir, wo nehm ich, wenn
Es Winter ist, die Blumen, und wo
Den Sonnenschein,
Und Schatten der Erde?
Die Mauern stehn
Sprachlos und kalt, im Winde
Klirren die Fahnen.

IN DE HELFT VAN HET LEVEN

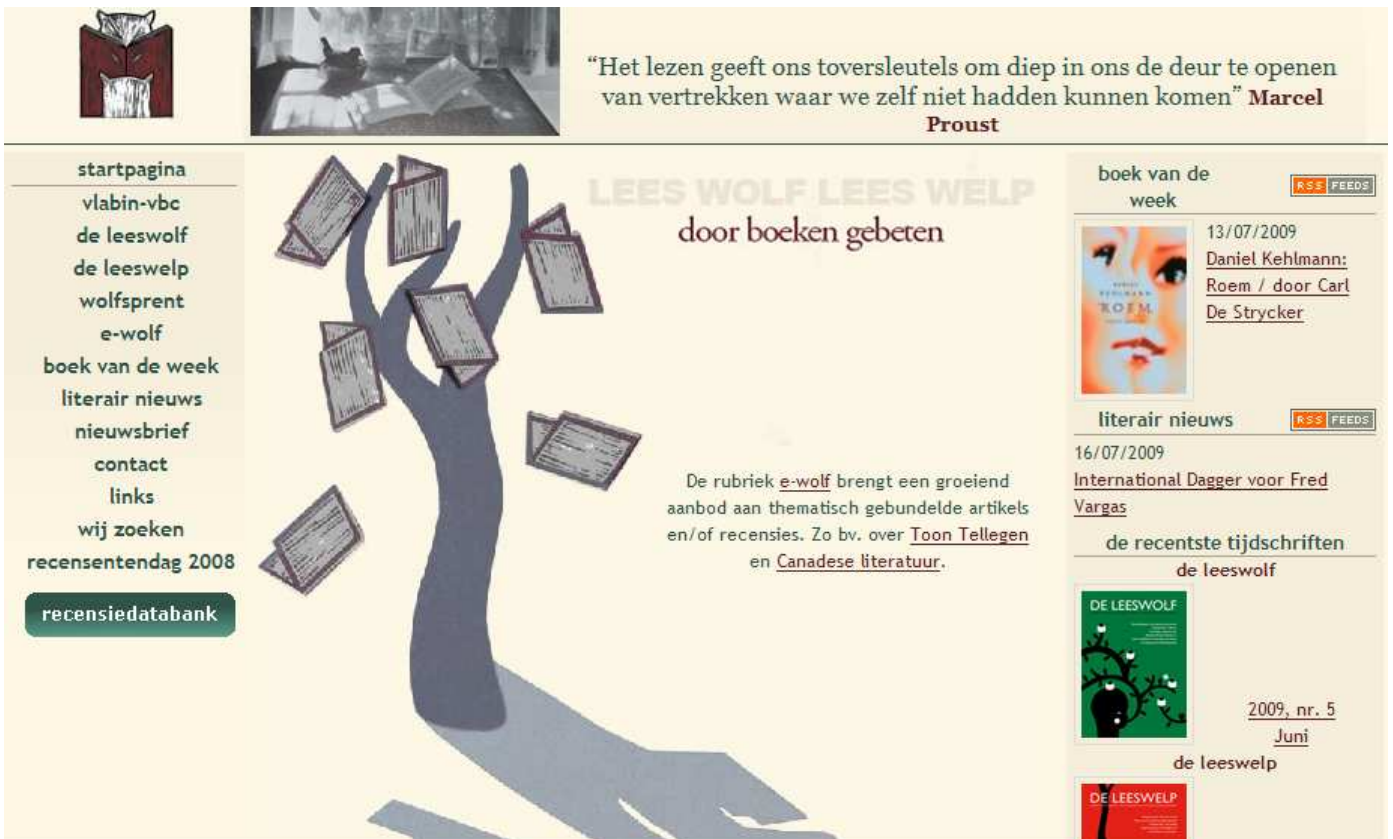
Met gele peren en vol
met wilde rozen hangt
het land in het meer,
gij zachte zwanen,
en dronken van kussen
doopt ge het hoofd
in 't heilignuchtere water.

Wee mij, waar neem ik, als
het winter is, de bloemen, en waar
de zonneschijn,
en schaduw van d'aarde?
De muren staan
spraakloos en koud, in de wind
klett'ren de vanen.

(vert. Bart Madou)

Site seeing: Vlabin-vbc

www.vlabinvbc.be

startpagina
vlabin-vbc
de leeswolf
de leeswelp
wolfsprent
e-wolf
boek van de week
literair nieuws
nieuwsbrief
contact
links
wij zoeken
recensentendag 2008
recensiedatabank

“Het lezen geeft ons toversleutels om diep in ons de deur te openen van vertrekken waar we zelf niet hadden kunnen komen” **Marcel Proust**

LEES WOLF LEES WELP
door boeken gebeten

De rubriek e-wolf brengt een groeiend aanbod aan thematisch gebundelde artikels en/of recensies. Zo bv. over Toon Tellegen en Canadese literatuur.

boek van de week
13/07/2009
Daniel Kehlmann:
Roem / door Carl De Strycker

literair nieuws
16/07/2009
International Dagger voor Fred Vargas

de recentste tijdschriften
de leeswolf
2009, nr. 5
Juni
de leeswelp

Regel 1 van een goede site: kies een herkenbare, liefst eenvoudige naam. Vlabinvbc? Is de soep te heet? Wel, Vlabin-vbc is een documentatiecentrum voor de culturele sector en de bibliotheeksector in het bijzonder, zo lezen we onder het rubriekje Vlabin-vbc. Op het eerste gezicht een vrij gangbare presentatie van de site: centraal een smaakmaker, aan de zijkant een blokje met aanklikbare rubrieken, waarvan er toch één in het oog springt : recensiedatabank. Laten wij dat meteen uitproberen. Oeps, niet zo onverwacht: je moet lid zijn of geabonneerd op één van de (recensie)tijdschriften van de vereniging: De leeswolf of De leeswelp. Eén voor volwassenen en één voor de jeugd? Wellicht. We klikken even 'De leeswolf' aan. Een maandelijks boekentijdschrift voor een breed maar kritisch publiek, zo leren wij. Breed en kritisch, twee termen die je niet onmiddellijk samen verwacht. Maar inderdaad een waaier aan recensies en meteen lees je het al, de tegenhanger in de kinder- en jeugdliteratuur: De Leeswelp, twee tijdschriften die mekaar moeten aanvullen. Veel komen we verder niet te weten, wel kunnen wij een voorbeeldpagina bekijken. We krijgen een stukje uit 2007 over de (hernieuwde aandacht voor) de Spaanse burgeroorlog. Op het eerste gezicht degelijk en goed gestoffeerd, al is het niet meteen duidelijk uit die ene bladzijde ver welk boek of boeken het gaat. Onder de link naar die promobladzijde, nog een link die bij aanklikken een redactioneel van 2006 laat verschijnen, zowaar een mini-essay over ethisch recenseren. Je wil zo in deze discussie stappen, maar ik beperk mij tot een wellicht onrealistische suggestie: geef altijd twee recensies over een boek, een positieve en een negatieve, en laat de brede en kritische lezer zelf oordelen. Want zeg nu zelf, de hoofdbedoeling van een recensie doet zichzelf door zijn eigen product teniet, iemand in jouw plaats kauwt zijn mening voor, zodat je als lezer ontslaan worden van elke kritische zin. Wat de recensent goed vindt, moet ik ook goed vinden dus lezen maar (en liefst ook kopen, wat de doorsnee auteur van deze tijd wellicht meer zal interesseren). Terug naar de site zelf dan. Wolfsprent. Een cartoon? Nee, maar niet helemaal ernaast, want een tijdschrift over de strip, de kwaliteitsstrip heeft men er voor alle zekerheid aan toegevoegd: een kritische staalkaart van de actuele strip (sic). Mooi in het midden staat

e-wolf. Wat voor een beest kan dat zijn? Elektronische versie van de leeswolf? De obligate nieuwsbrief van de firma? Nee hoor, een leuke verrassing die eigenlijk niet zo verrassend is want al aangekondigd op de startpagina: de rubriek e-wolf brengt een groeiend aanbod aan thematisch gebundelde artikels en/of recensies. Nu als het al aangroeit dan zeker niet exponentieel, en over de paar thema's kunnen de smaken verschillen. Anderzijds als een thema je interesse wekt dan heb ik de indruk dat er zinnige zaken in te vinden zijn, al blijft alles bij elkaar wek beperkt.

Een ander item: boek van de week. Ik tip op een recente recensie van een recent boek, en inderdaad voor deze week (13/07) is dat "Roem" van de Duitse schrijver Daniel Kehlmann. De roman wordt in elk geval geroemd. Andere boeken van de week zij te raadplegen door in het archiefblokje rechts op een maand te klikken. Terug naar de startpagina. Literair nieuws interesseert ons, dus gaan wij een kijkje nemen en als we necrologieën, literaire prijzen verwachten krijgen we dat ook. Dus allemaal weetjes die daags voordien op het radionieuws gekomen zijn en vandaag in de cultuurbladzijden van de beter (minder slechte?) kant te lezen waren. Hoeft het dan nog? De vraag is natuurlijk waarvoor je zo'n site wil gebruiken, allicht niet voor nieuwsjes maar voor literaire gebeurtenissen gedurende de voorbije dagen of weken of maanden even erop te frissen, en ja niet zelden is er ook een link voorzien waarmee je kan doorklikken naar wat parallelle informatie zoals die in de kranten verschenen is. De interessantste link vind ik evenwel de link 'link', waarbij een scherm voorgeschoteld krijgt met allemaal 'links' (of is het 'linken?'). Literaire links uiteraard, netjes gebundeld in 'hyper'hyperlinks zoals Bibliotheken, Jeugdliteratuur, Kunst, Leesbevordering, Literaire en culturele tijdschriften, Literatuurinfo, Poëzie, Uitgeverijen. Allicht vinden we daar enkele interessante sites over literatuur om in een volgende Toverberg te bespreken.

Bart Madou

"Te beleven"

Op de sofa met ... Marc Calmeyn, psychiater : over depressie

Hoewel Het Beleefde Genot in eerste instantie een culturele kring is, hebben wij toch besloten om een maatschappelijk relevant onderwerp even van naderbij te bekijken, met name de psychosen. Op 11 oktober 2009 starten wij met een reeks over psychosen: 'Op de sofa met ...'. Een drietal deskundigen brengen ons een verhelderend overzicht van enkele hot items. Marc Calmeyn, psychiater, bijt de spits af met een lezing over depressie.

Deze reeks is niet zozeer bedoeld voor mensen die getroffen zijn door één of andere psychose of voor hun familie, al zijn zij uiteraard van harte welkom, maar in de eerste plaats voor iedereen die zich een beeld wil vormen van de bijzonder ingewikkelde problematiek van de verschillende vormen van psychosen.

Voor de volgende lezingen, die in het voorjaar van 2010 gaan plaats vinden, doen wij een beroep op Cathy Van Gorp (zie interview in dit nummer), psychotherapeute in Inghelburch en auteur van "Ik was gestoord, zei men... dacht ik" en Bea De Rouck, psychotherapeute in O.L.V-kliniek Brugge en auteur van "Zo gek nog niet". Meer in de volgende Toverberg.

Gemeentehuis Loppem, zondag 11 okt. 2009 om 10.30 uur – toegang € 3 / leden HBG: € 2

Uitstap naar Leuven op 24 oktober 2009

Op zaterdag 24 oktober kunt u met ons in Leuven de prestigieuze tentoonstelling Rogier van der Weyden gaan bezoeken in M, het vernieuwde stedelijk museum van Leuven (architect: Stephane Beel). Ruim 100 topstukken uit de belangrijkste Europese en Amerikaanse verzamelingen worden er tentoongesteld. Er zijn werken te bewonderen die voor het eerst in 6 eeuwen terugkeren naar Vlaanderen. Het absolute meesterwerk is de pas gerestaureerde triptiek van de Zeven Sacramenten van Rogier van der Weyden uit 1440-45. Een maand na de start van de ticketverkoop waren er al 10.000 tickets besteld.

Na de tentoonstelling kunnen we genieten van een rustige en verzorgde maaltijd in 'De adellijke belofte' gevestigd in een klassiek herenhuis dat achtereenvolgens bewoond werd door nonnen, een barones en tenslotte door gewezen eerste minister Gaston Eyskens. Het interieur bevat kristallen kroonluchters en schilderijen die het mythologisch verhaal van Amor en Psyche vertellen. Je voelt je te gast in een herenhuis uit vervlogen tijden. Na de maaltijd trekken we erop uit met een stadsgids, die ons vele historische hoekjes en kantjes van het oude en nieuwe Leuven laat ontdekken. We besluiten met een verfrissing op de Oude Markt.

Gelieve vooraf telefonisch of via mail in te schrijven. De prijs bedraagt € 39 voor de leden en € 45 voor niet-leden. Hierin is begrepen : de treinreis H/T, geleid bezoek tentoonstelling, lunch en geleid stadsbezoek (dranken zijn afzonderlijk te betalen). Wie niet met de trein meereist betaalt € 9 minder.

Wij verzamelen om 8.45 u in de gang van het station van Brugge, we zijn terug tegen 20 uur. Uw inschrijving is definitief na betaling op rekening 001-4851739-69 van Het beleefde Genot.

Opera in de huiskamer : The Fairy Queen – Henry Purcell

2009 was ook een Purcelljaar. Henry Purcell werd immers 350 jaar geleden in Westminster geboren. De première van The Fairy Queen vond plaats op 2 mei 1692 in het Queen's Theatre in Londen. Het libretto is een anonieme bewerking van William Shakespeares komedie "A Midsummer Night's Dream". U ziet een erg levendige uitvoering van het koor en orkest van de English National Opera o.l.v. Nicholas Kok. Sopraan Yvonne Kenny is Titania, the fairy queen en de tenor Thomas Randle is Oberon (Engels gezongen, Nederlandse ondertiteling).

Dinsdag 27 oktober, om 19 uur. Einde 22.30 u. Toegang gratis.

Opera in de huiskamer : Julius Caesar in Egypt – G. F. Händel

Het Händeljaar zit er bijna op. Het Beleefde Genot wil een bescheiden bijdrage leveren door Händels opera Julius Caesar in Egypt (Engelse versie, met Nederlandse ondertiteling) in besloten kring te vertonen. Händels Julius Caesar werd voor het eerst opgevoerd in het Haymarket Theatre in Londen (in 1724), met castratenzangers in de heldenrollen. De opera getuigt van een grote orkestrale pracht en biedt ons een pakkend spektakel met liefst acht hoofdrollen. In deze opname zien en horen wij Dame Janet Baker, als Julius Caesar in één van haar grootste rollen en een werkelijke sublieme James Bowman in de rol van Ptolemaios de farao. De muzikale leiding van Sir Charles Mackerras is uitmuntend.

Dinsdag 17 november, om 19 uur. Einde 23.30 u. Toegang gratis.

Literair Salon: Kris Kowlier

Griezelverhalen van Kris Kowlier. Is dat niet voor kinderen en pubers? Nou, dat dacht u, maar dat zal u stellig niet meer denken als u bevend en bibberend het laatste literair salon van het jaar 2009 verlaat. Uiteraard vertellen wij niets over de inhoud van deze vertelvoormiddag. Bangeriken en hartlijders blijven beter thuis, maar wie echt durft die verwachten wij op het naamfeest van Sint- Nicolaas. Nadien kunt u in elk geval uw emoties doorspoelen met een aangepast heksendrankje.

Gemeentehuis Loppem, zondag 6 december 2009 om 11 uur – toegang € 3 / leden HBG: € 2

Andere activiteiten

Openbare Bibliotheek Zedelgem – programma najaar 2009

- 📖 Nog tot 30 september: 'De absurde fabels van Frank Adam' – tentoonstelling
- 📖 10 tot 31 oktober: 'Het leven in de bib. Van A tot Z' – tentoonstelling
- 📖 Woensdag 7, 14 en 21 oktober, 19u tot 21u30: Een prentenboek voor jonge kinderen schrijven en illustreren – cursus
- 📖 Zaterdag 7 november: Boekenbeursreis
- 📖 Donderdag 12 november: 'Geschiedenis op uw bord' – lezing door Eric De Marteleire
- 📖 Vrijdag 27 en zaterdag 28 november: Boekenverkoop

"Horen, zien en schrijven"

"Het neoliberalisme ondersteunt slechts frivoliteiten: toerisme, sport en seksualiteit."

(Peter Sloterdijk)

Cultuur Zedelgem

Alle info over cultuurprogramma Zedelgem: 050/28.86.00 - cultuur@zedelgem.be

Tour de Farce deluxe (comedycollectief on stage)

Strak, snedig en gewapend met microfoon presenteren we je drie comedians op één avond in een avondvullend programma. Beloftevolle nieuwkomers én ervaring, samen op één podium. In Zedelgem zorgen Joost Van Hyfte, Piet De Praitere en Bart Cannaeerts voor de 'farce'.

Recept van de avond: Men zette de MC Bas Birker en de grapjassen achter het podium en laat ze daar klaarstomen. Ondertussen opent men het blik fijne mensen en verspreidt men de inhoud ervan voor het podium op een bedje van zachte zeteltjes. Vervolgens plaatst men de MC op het podium en laat men het publiek zachtjes gaar sudderen.

Als het publiek klaar is, gooit men de eerste comedian op het podium en zo bakt men alle comedians één voor één. Elke comedian wordt vergezeld van een eigen, typische saus. Werk af met een daverend applaus. Smullen maar!

Groene Meersen, Vrijdag 23 oktober 2009 - 20 u. - 9 EUR

De Werf: 'Duizend en één Nacht'

Muziektheater voor iedereen vanaf 10 jaar.

Na zijn onvolprezen reeks op de scène van 'Confidenties aan een ezelsoor' en 'Erotische Fabels' zorgt Frank Adam, samen met theatermaker Rik Teunis en componist Johan De Smet, voor een nieuwe creatie rond de sprookjes van Duizend-en-één-Nacht.

De tekst verkent oriëntaalse bloemrijke, anders-logische tradities van vertellen. Een voorstelling als een lawaaiig, betoverend oosters koffiehuis, waar vertellers en zangers met hun

verhalen wedijveren om de geestigste geestigheid, de gruwelijkste gruwel, de meest ontroerende ontroering en waar elke stilte zindert van het verlangen naar het afwezige Vrouwelijke Schoon. Adams wervelende expressie en de tegendraads-absurde vertolking van Rik Teunis resulteren in een meeslepende en magische voorstelling.

Johan De Smet richt voor deze productie het orkest Maboel op, een ensemble van 4 zangers-muzikanten waarmee hij het genre van de oriëntaalse kitsch en het exotisme wil exploreren.

Groene Meersen, Vrijdag 27 november 2009 - 20 u. - 12 EUR (volw.); 6 EUR (-26 jaar)

Zefiro Torna: 'Les Tisserands'

De traditionele muziekgroep Amorroma, het historische muziekensemble Zefiro Torna en jazzsaxofonist en fluitist Philippe Laloy (Traces, Tricycle) ontmoeten elkaar in een programma doordrongen van de geest van het Katharisme. De Katharen vormden in de 12de en 13e eeuw een belangrijke spirituele beweging. Als ketters, in Vlaanderen ook wel Phiphles (fluitspelers?) en in Frankrijk Parfaits, Bonhommes of Tisserands (wevers) genoemd, werden ze door de inquisitie vervolgd en finaal ten

val gebracht in de Zuid-Franse Pyreneeënstad Montségur.

De middeleeuwse teksten en melodieën vormen een inspiratiebron in het programma, evenals de melodieën van Jowan Merckx die herinneringen oproepen aan vroegere tijden en aan diverse Europese en Oosterse culturen. Ze worden door het collectief gearrangeerd tot weefsels die opvallen door hun gevarieerde textuur en kleurenrijkdom.

De dualiteit in de Kathaarse doctrine gebaseerd op de tegenstelling van het goede en kwade, het Yin en het Yang uit zich in een veelheid aan contrasten. Complexe polyfonie staat tegenover de eenvoud van een eenstemmige melodie, uitbundige dansmuziek tegenover verhalende ballades, de sterke, donkere en snijdende klanken van de doedelzak, contrabas, viola da gamba en bouzouki tegenover de zachte instrumenten als luit, harp, vedel en fluiten. De dialoog wordt gevoerd door de improvisaties op sopraansax, de vrouwelijke stem en de poëzie van de Troubadours.

Sint-Martinuskerk, Loppem - in het kader van 'Loppem Cultureel Ambassadeur', vrijdag 18 december - 20 u. - 11 EUR

"Horen, zien en schrijven"

"Wie niet door het meer-dan-grote wordt gegrepen, behoort niet tot de Homo sapiens."

(Peter Sloterdijk)

Het favoriete boek van Rika Van Dycke

Stefan Brijs, De engelenmaker (428 pag) ISBN 978 90 450 05300 Atlas

Dokter Victor Hoppe, embryoloog en wetenschapper komt na een afwezigheid van twintig jaar terug naar zijn geboortedorp Wolfheim (what's in a name?!) in de buurt van het drielandpunt.

Wat spookt de dokter in 's hemelsnaam uit naast zijn kleine huisdokerspraktijk?

Wat is er met zijn kinderen, de drieling, aan de hand, zijn ze ernstig ziek?

Of is er met de dokter iets aan de hand, wordt hij gegijzeld door zijn verleden waardoor hij een beslissing neemt die hem onsterfelijkheid zal bezorgen?

Waarover wordt er in het dorp gefluisterd en geroddeld?

Wil Victor Hoppe de strijd aangaan met God of wil hij wraak nemen op God?

Welke verschrikkelijke gevolgen op zijn verdere leven heeft het feit dat hij door zijn vader en moeder als kind in de steek gelaten werd?

Is Victor Hoppe krankzinnig of wil hij de grenzen van de medische wetenschap aftasten, misschien wel verleggen?

En hoe zit het met de ethiek?

In deze prachtige, aangrijpende, magisch-realistische roman gaat het over het scheppen van leven, heel boeiend geschreven. Een echte pageturner.

Stilaan wordt duidelijk dat het verleden, in dit geval een jeugdtrauma, je eeuwig blijft achtervolgen. Ook goed en kwaad spelen een enorme rol in de roman.

De symboliek versterkt eveneens het mysterieuze.

Dit zijn dus allemaal redenen waarom dit één van mijn favoriete boeken geworden is. Maar het heeft mij vooral getroffen dat iemands leven volledig bepaald wordt door wat anderen over hem denken (innerlijk) of hoe ze hem zien (uiterlijk).

Fragment:

"Rafaël," herhaalde ze.

Ze vond het een mooie naam, maar de combinatie met de andere twee namen was natuurlijk opmerkelijk. Het was een origineel maar ook wel bizar idee om de drie kinderen naar de aartsengelen te vernoemen en ze vroeg zich af wie die keuze gemaakt zou hebben. De vader of de moeder? Of nog iemand anders?

DE LEESGROEP
Openbare Bibliotheek Zedelgem
2009-2010

Een boek in je eentje lezen is leuk, maar er na-dien over van gedachten wisselen met anderen, is nog eens zo leuk.

Dit jaar staan boeken op het programma die aansluiten op de thema's die in de kijker worden gezet in de bib. Het Oosten in het najaar, Turkije in april. Verder staan ook een thriller, een klassieker en een debuut op het menu.

Van oktober tot mei zullen we 6 avonden samenkomen rond volgende boeken:

Maandag 12 oktober: *Witte tijger / Adiga Aravind*

Inschrijven ten laatste 15 september

Balram Halwai is een man met vele gezichten. Hij is dienaar, chauffeur, filosoof en entrepreneur. En hij is een moordenaar. Balram groeit op in de binnenlanden van India en blijkt al snel het slimste jongetje van het dorp te zijn, maar zijn familie kan geen verdere scholing betalen. Wanneer een welvarende zakenman uit Delhi hem inhuurt als zijn chauffeur krijgt hij eindelijk een kans op succes. Delhi is een openbaring voor Balram: overal ligt rijkdom voor het grijpen en zijn uitzichtloze bestaan lijkt ten einde. Maar Balram beseft dat er maar één manier is om boven zijn eigen kaste uit te stijgen: hij moet zijn meester vermoorden. De Witte Tijger is een rauwe en venijnige roman over het moderne India. Het debuut van Aravind Adiga, geschreven in de vorm van een bekentenis, introduceert een uitdagende, nieuwe literaire stem. De Man Booker Prize 2008 – de belangrijkste literaire prijs van Groot-Britannië - is toegekend aan Aravind Adiga voor zijn debuutroman De Witte Tijger. De jury prees het boek als origineel, fascinerend, boos en zwartgallig humoristisch. Juryvoorzitter Michael Portillo zei: "De Witte Tijger schokt en vermaakt in gelijke mate".

Maandag 23 november: *Vreemd land / Jhumpa Lahiri*

Inschrijven ten laatste 12 oktober

In acht opmerkelijke verhalen, waarbij ze de lezer meeneemt van Amerika naar Europa, India en Thailand, onderzoekt Jhumpa Lahiri de complexiteit van familiebanden en het leven tussen twee culturen. Alle personages in deze bundel hebben iets verloren - liefde, geliefden, geborgenheid - en zijn daardoor gedwongen hun weg te zoeken op onbekend terrein. Zo laat een moeder na haar dood een leegte na die haar dochter noch haar man weten te vullen en beseft een dertigjarige man tijdens de bruiloft van zijn jeugdliefde dat zijn huwelijk voorbij is. Terwijl Lahiri de innerlijke levens van haar personages onder een vergrootglas legt, toont ze ons de momenten waarop die levens een transformatie ondergaan: hoe apathie kan veranderen in hoop, behoedzaamheid in overgave en verdriet in genegenheid.

Uitzonderlijk mooi en kristalhelder van toon, rijk, elegant, wijs, gevoelig en subtiel: met *Vreemd land* bewijst Lahiri dat ze een van de beste schrijvers van haar generatie is.

Maandag 18 januari Onder de vulkaan / Malcolm Lowry

Inschrijven ten laatste 7 december

De Dag der Doden, 1938 . In Mexico een dag van fiesta, rouw en dronkenschap. Geoffrey Firmin, een Britse oud-consul, geeft zich over aan de drank. Zijn vrouw Yvonne probeert hem van de ondergang te redden, en ook hun op de klippen gelopen huwelijk. Haar pogingen worden echter bemoeilijkt door de aanwezigheid van Hugh, Geoffreys halfbroer, en Jacques, een jeugdvriend. Uiteindelijk vindt op deze noodlottige dag, aan de voet van twee machtige vulkanen, een diabolische strijd plaats.

Maandag 22 februari Lange dagen / Pia De Jong

Inschrijven ten laatste 11 januari

De veertienjarige Eva wil het liefst met haar familie naar een mediterraan vakantieoord, maar haar vader heeft andere plannen. Hij bereidt zijn gezin voor op een wandelvakantie in Lapland, in het uiterste noorden van Europa, met niets anders dan tenten, rugzakken, eindeloze natuur en elkaar.

Naarmate de tocht dichterbij komt en Eva's vader bevlogener wordt, zien Eva en haar broer Steven er steeds meer tegen op. Eenmaal in de leegte van de Laplandse bossen aangekomen, merkt Eva dat ze verstrikt raakt in een cirkel van liefde voor en afhankelijkheid van haar vader, die door de meedogenloosheid van de omringende natuur alleen maar wordt versterkt.

De leegte, uitgestrektheid en hardheid van het Scandinavische landschap staan in schril contrast tot de dynamiek, kracht en intensiteit van de gebeurtenissen. Lange dagen, het aangrijpende debuut van Pia de Jong, schildert met een scherp oog voor detail de relaties tussen de gezinsleden, de liefde tussen broer en zus, de worstelingen van de vader en de weg naar volwassenheid van Eva.

Maandag 29 maart Titel in het kader van Land in Zicht!: Turkije

Inschrijven ten laatste 15 februari

Maandag 24 mei Gorki Park / Martin Cruz Smith

Inschrijven ten laatste 12 april

Er is een driedubbele moord gepleegd in een park in Moskou: drie lichamen worden in de sneeuw gevonden. Arkady Renko, die de moorden onderzoekt, is briljant, gevoelig en cynisch over bijna alles, behalve zijn beroep. Om de slachtoffers te identificeren, moet hij de strijd aanbinden met de KGB, de FBI en de politie van New York. Hij krijgt het onmogelijke voor elkaar - en probeert in leven te blijven terwijl hij zijn taak volbrengt.

De bijeenkomsten hebben telkens plaats op een maandagavond om 20u in de bibliotheek. De bibliotheek zorgt voor voldoende exemplaren van de te lezen boeken.

Inschrijven voor de leesgroep is nodig. Zo kan de bibliotheek tijdig voorzien in het aantal boeken. Ook om te vermijden dat de groep te groot zou worden is het aantal inschrijvingen beperkt.

Je kan inschrijven voor de ganse reeks of per sessie.

Je kan inschrijven aan de balie in de bib of via e-mail: els.durnez@zedelgem.be door je naam en adresgegevens te bezorgen en op te geven aan welke besprekingen je wenst deel te nemen. Graag vóór 15 september inschrijven enkel voor de eerste sessie.

(edu)

In de volgende Toverberg:

- **Steffie Van Dierendonck**
- **Victor Hugo (slot)**
- **Schoonheid als filosofie**

De volgende Toverberg verschijnt bij het begin van de winter van 2009

Vzw *Het Beleefde Genot* stelt zich tot doel het culturele en literaire leven te stimuleren door het organiseren van evenementen zoals lezingen, uitstappen, literaire salons, filmvertoningen, tentoonstellingen, wedstrijden enz.

Wij wensen zoveel mogelijk mensen te laten genieten van culturele uitingen van hoog niveau en die niet onmiddellijk voorhanden zijn op lokaal gebied.

Daarnaast willen wij impulsen geven om het literaire beleven te bevorderen.

-- ✂ -----

Wens je op de hoogte te worden gehouden van onze activiteiten en wens je de Toverberg elektronisch(*) te ontvangen?

Stuur dan een e-mail met je gegevens naar hetbeleefdegenot@scarlet.be of vul hieronder je gegevens in en stuur dit strookje op naar *Het Beleefde Genot v.z.w.*, Doornlaan 8, 8210 Zedegem

Naam en voornaam

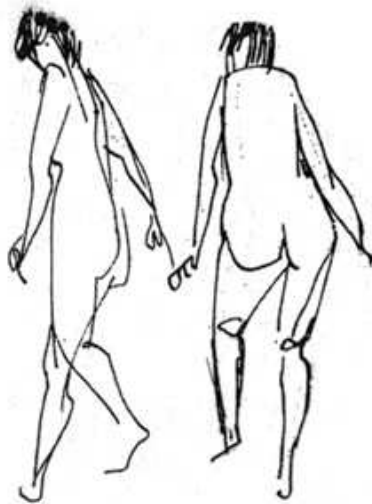
Adres

Telefoon

E-mail

is geïnteresseerd in de activiteiten van de Culturele & Literaire Kring *Het Beleefde Genot* en wenst een elektronisch abonnement op Toverberg.

(*) Je abonneren op een gedrukte versie is ook mogelijk door lid te worden van *Het Beleefde Genot*

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING